

gandus non esset, adeo actus esse diceretur in probabilitate validitatis, sed quando ista potentia seu probabilitas cessat, quia nempe Dominus requiritus pro afferens, illum denegaverit, tunc omnes concordare videntur pro non-tendi facultate, atque huic motivo nulla datur in decipline congrua responso, quoniam an dominus teneatur afferiri, nec ne, videant inter se Dominus & Vassallus, nulla verò suppetit ratio, ut tertius qui ea intentione contraxit, atque in certa aera futuri danni se expofuit, ut contra eum pacificam obseruantiam baberet, teneri debeat hujusmodi lites aſumere, seu licet incertae aerae ac fūpibus, & incommodis exponere præter intentionem.

Et secundum in idem, quia ipse suum animum declaravit, defunderandi dictum aſſerim, ob quem de validitate, ac perfectione contractus reſderteret, ejusque pacifica observantia, idēque eo ne ſequitur in termino prænitio, ita fortius declarati domini voluntatem in contrarium, ita cefſe dicunt voluntas tanquam à cefante præſuppoſito.

Neque his reſfragari credebam reſponſionem, quod dicta reſtrictio facta eſet cum clauſula Quatenus opus &c. non operativa nisi uita neceſſaria ureget; Tum quia ob strictitudinem nedum alienandi, & donandi, fed etiam hypothecādum prohibitionem, indubitate videbatur dictum aſſerim ab initio neceſſarium eſſe, cum cōſtructus ex tunc perfektus eſſet, ac proprieſatis, & dominii translationem importaret, ut ipſa in liquorum fructuum reſervatio de jure importaret. Tum etiam quia hujusmodi infiectio percutit diuerſum effectum, ut feſciliſt aſſerim non dicit in conuentione deductus pro conditione, adeo neſtrifus eſſet quamvis alia non neceſſari, non tamē tollit, qui exinde refutet probatio voluntati alterius contrahentis alia non contrahendi, niſi contrahitus validus ac peritus ita redatur, namque pacifica obſeruantiam habere debet.

Considerando potissimum ex ea ceteris relatis habentur apud Rofenſt. d. 9. concl. 2. & concl. 69. cum seq. inter casum in quo feſi vel alterius rei prohibita poſſeffor fit prohibitiō alienandi reſcē confiſci, idēque in mala fide: Et iſerio alter cui fit alienatio, talem, ſaltim explicitam, ac certam ſcientiam non habet, qualis erat controverſie caſus, dum ipiſem donator de recenti confeſſione obtinuerat cum dicta prohibitiō, quam cum juramento acceptaverat. Idēque ex his facti circumſtantis potius quā ex conſtruione juri in abſtrato, reſolutio non placuit in hac parte, reličendo iſtud motivum, cui nulla datur congrua reſponſio.

Er quavis per alteram partem, magnum fundamen tum conſtrueretur in dicta tentia A. C. Iata contra domi- 45 num ſuper petita caducitatē, ac propter inſerberū quod ita declaratum eſſet, ut aſſerim non eſſet neceſſarius, attamen id contineat videbatur aquivocum pofteſſum, quoniam ut adveretur ſub ſit. de Alian. diſc. 1. in proposito alienationis bonorum Eccleſie, ac etiam plures iub. tit. de Empſt. & ſub altero de ſtatione. & alibi, ſane bene ſitum, ac illa eſſet invalidum ob defectum ſolemati- 46 ſis, vel cauſa, & tamen non intrare caducitatē, vel alias penas, cum ibis (ceſſantibus dolo ac malitia po- ſitiva) quilibet cauſa, quamvis verē iuſta, ſed diuerſimode opinata exculcat, que tamen non excusat a nullitate. Et conſequenter iſtud videbatur fragilissimum fundamen tum, quod tamen magnam faciebat imprefionem.

JANUEN. DONATIONIS PRO NICOLAO MARIA PALLAVICINO CUM NICOLAO FRATRE.

Difcurſus pro veritate.

An & quando valeat donatio facta per patrem qui filios legitimos habeat, filio illegitimo: Et quid hoc operetur iuramentum? Et qua occaſione diſtinguitur diversa illegitimiſum species.

S U M M A R I U M .

1. F. Adiſeris.
2. De proibitione diſponendi cum illegitimiſum.
3. De ſtato Januen. ſuper libertate diſponendi.
4. De diſpositione tempore peſti & bellis.
5. An diſtum ſtatutum procedat in aliis inter vivos.
6. Statuta quando huiusmodi tanquam ius commune.
7. De diſtinctione illegitimiſum.
8. An illegitimus facta donatio cum iuramento valeat.

prohibitiō diſponendi per ultimam voluntatem, five per alium actum, per quem diſpositionis ſubſtantia conſer- 9 vatur post mortem, quam per actum inter vivos ex tunc per- fectum, ac getum tempore valeritudinis juxta quāmplura ſimilia ponderata diſc. 1. de Feſtis, ac etiam habetur diſc. 6. de Roſal. & diſc. 102. de Dote, & alibi.

Potiffimē vero in hac ſpecie legi quoniam cum non fit Civitatis ſubſtituē, ſed ipſus Reipublice, qua in eius Di- 6 tione gaudet omnimodo libertate, atque habet iuris ſupre- mi imperii, & Principatus, ut ab antiquo habere, teſis eſt Bald. conſ. 182. num. 3. lib. 5. ita intrat conſideratio, de qua diſc. 10. de Legitimiſum, diſc. 35. de Judic. & iub. diu- beris, & legibus Janueſum circa illegitimiſum.

9. Quando Docti orbiſbus non fit deferendum.
10. An donare filii illegitimiſum fit contra bonos mores.
11. Quad bodiſ filii naturales tantum ſucepti ex concubina ſunt magis dannati.
12. Quare bodiſ deſideretus requiriſtum, ſit ad mulierem aliis non patet accuſus.
13. Quae diſtinctio filiorum illegitimiſum detur in matre.
14. Quomodo in bac matris illegitimiſum procedi debeat.
15. De moribus, & legibus Janueſum circa illegitimiſum.
16. Illegitimiſum de iure communi non ſunt nobiles, ſed potius reputantur.
17. De aliumentis, & dotibus, que filii illegitimiſum debon- tur.
18. De qualitate matris in proposito conſiderabili.
19. De eadem conſtruione de qua nu. 8. & ſeqq. ſuper valida donatione cum iuramento.

D I S C . LXII.

Acta per Carolum donatione iurata inter vivos ſcuto- rum centum milium argenti Nicolao Maria filio extra matrimonii vinculum ſucepto ex Antonia vidua aliqui- quin honesta, nobiles quoque natales habente, atque Ni- colao atero filio ex uxore poſtmodum ſucepta precreato, ac hæredē universali, dictum donationem impugnante ut- pote de jure prohibitiōnē illegitimiſum filii favorē legitimiſum exiſtente prole, introductaque in Civitatis Janueſum com- muni patria judiciali, vel extrajudiciali controvēſia, cum donatarii deſiderio pro donations validitate totam vim conſtituerent in ejusdem Civitatis Satuto lib. 1. c. 12. §. 9. incipien. Ut omnis diſpoſitio &c. per quod ſtatutum ut omnis diſpoſitio valeat, iſcē facta non fit ſecundum leges. E con- verio autem deſiderio hæredis negare comprehenſionem ſub diſto Statuto. Ac etiam ſcribentes hincin- dē in terminis iuriū communis reſtrictiūnē puncūm queſiſtio, an donatarii dicendis eſſet naturalis tantum, vel potius ipius, & cuinam inumbererit onus, unam vel al- teram qualiter probandi, quod eo ipius exiſtentie donatio in totum irrita eſſet, ex verō exiſtentie naturali tantum ad foliam unicam ſuſtinetur iuxta diſpoſitio- nē ſuriū civilis in pluribus iuriū defuerū cumulati per Lup. de illegitimiſum. comment. 1. §. 5. nu. 9. Preg. de iur. Fis- lib. 3. tit. 18. Lucidor. de illegitimiſum. in prelud. n. 34. cum con- corde. diſc. 5.3. & ſeqq. de teſtam. Et an iura pрадicta utrum- qui diſponendi modum complectentur per ultimam ſci- liēt volentiam, & inter vivos, ſcribentes pro hære- de aſſerent, vel folium per ultimam voluntatem, non au- tem inter vivos, ut ſuſtinetur ſcribentes prodonatario; Hinc ſuper his ex parte donatarii pro veritate conſultus.

Super primo puncto Statuti contra requirentem reſpon- di, ut in eo tum fundamen tum conſtituitur non poſſet; Il- lud enim in verbis loquitur de ultima voluntate, ac de inſtitutionibus, & ſubstitutionibus, magiſtice id compro- bat Rubrica generaliſimē concepta de reſtalementis, & ultimiſim voluntibus, idēque recepiſum habemus, quod Rubrica 3 declarat nigrum, ac etiam quia omnia capitula, five omnes paragraphi circumſtuntur ſuper iſta ultimorum vo- luntatum materia.

Et quavis in capitulo ſeu §. antecedenti agatur etiam de diſpoſitione inter vivos, ac propter hiū nūm hinc inde ſcribentes laborant cum confuſio, frigiditatibus, an intraret necrē repetitio; Attamen adverbem, quod ex facto removetur queſiſtio, dum in antecedenti capitulo agitur de illis, qui de tempore divini heli Epidemias morbo laborent, ut eis in illo adeo calamitudo tempore, omnino libera fit diſpoſitione facultas, atque diſpoſitione quodcumque concipiatur, valeat, ne alias ob le- gales formalitates, vel ſuperſitiones in eo quod cupiunt, eliū remaneant, dum ſapiēntiam copia tunc non habetur, quinimō neque amicorum, ut diſpoſitiones ordinariæ valeant cum ea meliori præordinatione, ac maturo confiſo, cum quibus de tempore non accidentaliter ordinari ſolent, & po- fuit, ex iis quæ occaſione agendi de teſtamentis tempore peſti, habentur diſc. 27. de teſtam. Et de aliis tempore beli in illius conſtruione diſc. 28. eodem tit. idēque ob rationis diſeritatem repetitio, five illatio ab una parte legis ad alteram nullatenus intrat.

Confiderando itaque iſtud Statuti Capitulum de peſe, ac independenti ab alio antecedenti, cum loquatur de ul- tima voluntate, vel alia diſpoſitione conſiderabam, an trahi poſſet ad actum inter vivos; Tum ex illo verbo gene- rali, alia diſpoſitione; Tum etiam quia ſacilior videtur prohi-

tatiſ, cuius ſub diſta cęca fide quāplures, articulo nō ex- minato pro confutendis ſunt relatores, vel ſequaces, ac propera dicendi eſt id quod advertitur diſc. 35. de Judic. & diſc. 119. de Cred. & alibi plures de teſtibus de auditu ab uno, qui convineat uendax, vel erroneus, quod tibi etiam eſt mille pro nullo habendi ſunt; Atque hic videtur ca- ſus, ut prefato anteſignano, & primario auctori nullatenus in hoc deſiderandum eſt; Tum quia ſufficiet dicere illum eſſe conſulentem non ad veritatem, ſed ad opportunitatem reſtrictio, quod ſi omnibus conſulentibus congruit, magis verō, ac praeter eum docto quidem, & ingenio, adeo ſub quaque ſit, an illi, vel Bado primus locus inter antiquiores ingeniosos Juraſta tribui debeat, ſed lucri niūm cupidus, veritatis parum amicus ſuit, ut liquet ex plerique collis in quibus lumē ſolis in media nocte probare curat.

Tum etiam quia loquitur incidenter, & potius ad ſuperabundantiam more Conſulentiū preter neceſſitatem, 10 in ipſe agit de fuſſione feudal, in qua peculiari vi- gerat ratio ſuper excludere illegitimiſum.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Vermiſ ſecundum vim motivi, five occaſionem ratiocinandi idem Statutum, quo lib. 3. c. 5. expreſſe prohibet quācumque extenſionem, vel illationem, aut interpretationem; Benē tamen diſti Statuti diſpoſitio non lege pre- batur videtur argumentum corroboratum vnu corum, que in- ferius conſiderantur circa naturales tantum, non ita amarē, & alpere traſtandos, ſicut in iure communis traſtandus ex alii ſtatutis, & ex moribus, & ſtyliſtuſ Civitatis, ita itiū ſtatutum cum alii conjuſgando, non autem quod ſolum, & de per ſe operari poſſet validitate huius dona- tionis, ſed per alias eſſet invalida.

Aſſumendo itaque puncūm ad terminos generales, cum quibus ſcribentes pro hæredē factum impugnante procedebant, atque procedit debo probare conabatur ut ſupra; Adverbem in primis opus non videri illum pertraſtare cum terminis iuriū diſtinguitur naturales tantum, & ſpiros, ut cum primis pater habens filios legitimos, uſi, ad unam uicinam diſpoſitio valeat, cum aliis verō ſecus, ac propterea oritur queſiſtio, adeo inter Civitatis in voluta, cui ſcielicet qualitatē affiſat preuipuum, ex qua refutat excludere onus probandi qualitatē non preuipuum, ac etiam circa probationem unius vel alterius qualitatē, & an veri- ficari dicantur, neenī illa reſtrictio, quæ per iuris ſucepti diſpoſitio, & diſc. 15.1. de Regal. utique iſtum diuerſorum ter- minorum notitiam, & operationem non habere mus, mi- nusque diſtum probationem manentem ab hoc iure, quod per ſecula ſepulcrum, atque in obiſionem abitan- omnino ignotum eſt; Juſ verō diuīnum utriuque pagine id non diſponit, quoniam diſtinguit quidem filium ex uxore, & ex aliis ex illa Abraham, ſed non prohibet huic posteriori donari poſſe; Juſ verō naturale quod tamen nulli ſcriptum reperitur, preſcindendo a preceptis Christiani Religionis, non habet diuīnum diſtinctions, cum ſpectata natura ita fini filii uni, ac alii.

Atque ſi ita eſſet ſecundum, quod regargi merentur Sacri Canones, qui indefinite omnibus illegitimiſum ex quo- cumque coitu quamvis dannato, & punibili ſuceptis, alimenta, vel eorum loco docti ſunt feminæ, ſuppedi- tri preciptiū eorumque diſpoſitione ubique atque in foro fa- culari quoque recepta eſt, adeo extenſa, ut etiam clerici, alia que perſona Eccleſiaſiſe alio non poſſident, niſi beneficia, & redditus bonorum Eccleſiaſiſcorum adhuc de iſiſ huic obligatiſ ſatisfacere tenentur, quad utique ſecundum ſcriptum eſt, ſi adeo diſtibis hujusmodi illegitimiſum invalidi- de, adverbem Seraphin. de juſ. c. 72. n. 7. ubi add. n. 5.

Adversus iſtum motivum ſcribentes pro hæredē acriter inſiſtebant, quod Seraphin. id aſſerit ex proprio capite abſi- que auctoritate, & reatione, in contrarium verō ſecundum te- ſtamentarias, aliaq; diſpoſitiones, & elargitiones inter vi- pos, ut per Ruin. conſ. 179. n. 6. lib. 1. & conſ. 69. n. 10. & ſeqq. lib. 2. Beron. conſ. 164. ſub n. 8. & ſeqq. lib. 2. Peregr. de Juſ. Fis. lib. 3. tit. 19. nu. 93. Trentac. q. var. reſol. lib. 1. cit. de noſt. & ſpiro. reſol. 2. n. 4. qui omnium latius in hoc deſiſit Michalor. de fratr. p. 1. c. 11. num. 8. & alii qui pro currenti incepit cumulabantur.

Reſpondebam tamen (etiam cum ſenu veritatis) in hoc dignoſt unam de Jurifratum preſerit modernorum in- eptis vel abſutis, ut unus alterius ſequatur, vel tranſerit more pecudum, vel avium, alii falantibus, vel volantibus, quando ab uno faltus, vel volatus affutatur abſi- que alio diſcurſu.

Iſtud etenim aſſumptum nullum habet canonis fomen- tum, vel ſalmi auctoritatis aliiſus antiqui, & gravis Ca- noniſta, ſed derivat ab originali traditione Ruin. locis ci-

prohibitiō ſiſponendi per ultimam voluntatem, five per alium actum, per quem diſpoſitionis ſubſtantia conſer- 9 vatur post mortem, quam per actum inter vivos ex tunc per- fectum, ac getum tempore valeritudinis juxta quāmplura ſimilia ponderata diſc. 1. de Feſtis, ac etiam habetur diſc. 6. de Roſal. & diſc. 102. de Dote, & alibi.

Potiffimē vero in hac ſpecie legi quoniam cum non fit Civitatis ſubſtituē, ſed ipſus Reipublice, qua in eius Di- 6 tione gaudet omnimodo libertate, atque habet iuris ſupre- mi imperii, & Principatus, ut ab antiquo habere, teſis eſt Bald. conſ. 182. num. 3. lib. 5. ita intrat conſideratio, de qua diſc. 10. de Legitimiſum, diſc. 35. de Judic. & diſc. 15. de ſuccēſſo. ab in- ſtato. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod dona- hujusmodi filii cum peccato ſucepti; quando filii legitimiſi habentur, fit contra ius Divinum, & contra bonos mo- res naturales ex plenē deduciſ per Eugen. conſ. 46. n. 1. & ſeqq. ad 21. lib. 2. Giur. de ſuccēſſo. ſeſſ. 6.2. gl. 8. ex n. 18. & alibi plures ead. tit.

Et quamvis aliqui ponderent rationem, quod don

odibiles ex iure canonico, & conciliari novissimo potius correcta dicenda est, adeo res in oppositum se habeat, cum ille concubitus in schemate, & figura matrimonii, quem lex civilis desiderat, vel presupponit pro uno ex requisitis naturalium tantum, sic hodie per sacros Canones, & per Concil. Trid. etiam in Terris Imperii, & foro laicali damnable, & punibile; Igitur magis odibiles censendi sunt illi filii ex concubina domi retenta in figura uxoris suscepta, quam illi qui ex meretrice, vel alii furtivis, & amoribus aplexibus suscepisti sint.

Aque in hoc dignoscitur confutetur error pragmaticorum procedendi cum antiquarum legum litera, cum qua primi interpres, primum magistri processerunt, excusabiliter quidem ex rationibus ponderatis in Opusculo Styli, ac alibi pluries, non reflectendo ad hanc distinctionem temporum, & morum, quodque ille publicus, & continuus concubinatus, qui in illis temporibus, in quibus leges Civiles producunt tam ex iure scripto, quam ex altero convenientie, & honestatis, licitus erat, nunc illicitus damnable, ac punibile effectus fuerit.

Et quamvis etiam hodie ad effectum praestimt succendi in iis bonis, & iuribus, in quibus pater liberam non habeat dispositionem, puta in feidis majoribus, & fideicommissis, a quibus illegitimi exclusi non sint, desideretur, illud requiritur, ut ad mulierem de tempore conceptionis alii non patet accessus ex relatis in locis citatis sub it. de die. & alibi; Attamen id non provenit ex dispositione juris civilis, ejusq[ue] distinctione inter naturales t[em]p[or]um, & spuriis, sed provenit a ratione certitudinis filiationis, ne alias pater fraudulenter vocatis a fideicommissum, vel feudo ex persona propria, declarando in filium illum, qui propriè talis non sit, cum id concedatur in iis bonis, quorum liberam habeat administrationem, non autem in aliis. Ac etiam, quia frequas praxis docet, quod inhonefæ mulieres filios ex amioibus aplexibus suscipientes nobilis, vel divitibus viris, qui cum eis conversationem habeant, praestimt verò libens, quod sicut sicut corum filii; At propterè quandoque pro facti qualitate etiam in bonis propriis libera dispositionis tractatu attendi non solent iuxta casum, de quo per Rot. dec. 26; p. 12. dec. 447. l. 2. p. 13. & in aliis, fed ubi hac probatio habeatur, eo modo quo pro naturali incurritur haberi potest, in aliis juris civilis requiritur non curatur.

Ac propterè in matre, aliisque per maternam lineam ascendentibus, vel conjunctis pro illegitimorū intestata successione, seu jure legitime, omnianq[ue] alia capacitate non intrahere distinctione inter naturales, tantu[m], & spuriis, sed tantum respicitur, an qualitas matris sit illius, que filios legitimos habeat, sive ex damnato, vel punibili contu[s]u suscepisti sint, unde liquet, ut praedicta distinctione, que respectu patris dat, aliena non habet rationem, nisi praeditam certitudinem, vel incertitudinem, ita inhabiles reputando incertos, quia filii censendi non sint; Et per consequens nulla subesse videtur probabilis ratio, cui heredi omnimodam dependentiam à patre habenti, & cui pater poterat hereditatem non relinquere, lictum reddi debet eius factum juratum directè impugnare, ejusque animam gravare cum reatu, & inobligatoria juramenta, eo modo, quo in illo statu iste reatus qui resultabat in ingratitudine heredis ex quadam moralitate considerari potest.

Præterea, ut in hoc proposito filiorum illegitimorum adverte conveui tam occasione facilioris probationis, & capacitatibus ad succendendum in fideicommissis, quam etiam occasione taxæ dotum, & alimentorum, intrat idem in omni materia frequenter quidem usque ad superfluitatis vitum, sed semper oportere infinitus error procedendi cum generalitatibus, & in abfracto, non distinguendo locorum diversis more, cum quibus omnino verius est procedi debere, ut praefertum advertitur d. 68. & 69. de fidicomm. & alibi; in aliquibus etiam Civitatis, vel Regionibus, ut praefertum praxis docet in hac Civitate Janua, de qua agitur, ac etiam in Civitate Bononia, de qua agitur d. 68. de fidicomm. penè nulla, vel fatig modica differentia dignoscitur inter legitimos, & illegitimos, adeo ut isti inter nobiles legitti representerunt, aliisque honorificis prærogativis potuerunt, atque matrimonio nobilium potius quam ignobilium more contrahant, publicorum numerum, & honorum fint capaces, cujus contrarium in Urbe, & Neapol. aliisque Civitatis, & locis praxis docet, quod malefici illegitimi suscepisti ex nobilibus, & magnatibus inter populares recenfentur, atque vilibus, & mercanticis exercitiis se addicant absque familiæ, vel pare-

tum dedecore, femina vero popularibus viris copulentur cum longe minori dote illa, quam filiabus legitimis constitueri oporteat; Igitur manifesta est fabula, seu verius inventio Nostrorum cum antiquis moribus, vel cum generalitatibus procedere cum potius reflectendum sit ad particulas cuiuslibet loci, vel regionis mores.

Applicando itaque ad rem; Ex hujus Civitatis, statutis, que pro legibus communibus ut supra habenda sunt, in hac materia illegitimus diversimodo proceditur, quam cum terminis generalibus juris communis, dum isti attentis desiderari solent illæ exactæ, & concidentes probationes; de quibus d[icitu]r 68. & 69. & alibi; Et etiam habeantur distinctiones qualitatis coitus liciti, vel illiciti, seu dannatis, & non dannatis; Et tamen per hac statuta lib. 5. c. 24. fin. negleguntur hujusmodi probationibus, vel distinctionibus, generaliter, ac indehinc statutur, quod filii naturales cenlendi sint illi, quos pater, vel mater cum juramento declaraverit, ex quocunque cuius processati fuerint, intestatam quoque successionem in certis casibus ei defendo, perinde, ac si legitimi essent, igitur manifestus error est cum dictis terminis generalibus iuriis civiliis procedere in loco, quis leges diversimodo statuant.

Id clarius comprobatur ejusdem Civitatis, ac Reipublicæ usus describendi in libro nobilium cum capacitatem asse-
quendi munera etiam primaria ejusdem Reipublicæ hu-
jusmodi illegitimos, quos pater tales declaravit, adeo non
sunt de jure æque, ac legitimis publica munera assequan-
tur, fed etiam de facto nobilium tractus parviflora ha-
beant, quod regulis iuriis communis adversatur, cum illis
attentis, illegitimi inter ignobiles quinquaginta indigos, &
infames reputari videantur ex relatis per Merlin. de legitim.
lib. 1. tit. 2. quest. 13. n. 22. & seqq. Lucidor. de leg. 1. c. 3. n.
3. & seqq. & habetur d[icitu]r 6. 1. n. 4. & 5. de Tafam. & alibi.
Ac propterè hujusmodi scriptis, vel non scriptis legibus
Civitatis non recognoscuntur superiore, atque habentis
potestatem derogandi legibus, & legitimandi illegitimos,
ita quedam implicita legitimatio si non generalis ad es-
se cum successionis, saltim ad istum, & similes effectus, re-
sultare videatur.

Alio quoque effectu ex hujusmodi legibus, & moribus re-
fultante, quod cum receptum sit, ut alimento, vel respecti-
vè doce, quae filii illegitimi debentur non ad limite ne-
cessitatis naturali, sed ad illos congruentia, & honestatis 17
pro qualitate naturalium, ac dignitatis, & divitiarum pa-
triis, ac pro moribus regionis debeat d[icitu]r 1.42.
d[icitu]r 1.44. & de doce. & apud Merlin. dec. 67. aliter dec.
30. part. 7. recent. & sibi, ita non uniformis ubique alimen-
torum taxa fieri debet, sed diversimode, ac proportionata
statu decenti, in quo alimentandas vivere debet; Et per consequens cum in hac Civitate iste filii illegiti-
misi viri ditissimi, & antiquæ nobilitatis, figuram nobilis
qualificati facere debent, stante quod ad affluentiam pecunie in hac Civitate fructus stabili, aliquorum in-
vestimentorum est nimium exiguis, & summa in donatione
contenta non videtur exceptiva non solum pro ipso fi-
lio, sed etiam pro eius prole, & posteritate.

Ponderabam quoque nimium fore advertendum qualita-
tem mulieris; ex qua iste filius extra matrimonii fædus
fuerat suscep[er]t, quod scilicet effet alia honesta vidua, &
nobilis, ita enim vir injuriam intulisse dicitur non solum
ipsi mulieri ob sexus fragilitatem facilis seductionis, sed
etiam ejus familiæ, & parentela, ideoque probabile est,
quod ita exonerare volerit ejus conscientiam, & dictamque
injuriam redimere, seu compenfare, ita bene providendo
filium ex isto concubitu suscep[er]t, ut legitimè decentem
figuram facere posset; Ac propterè impugnatio heredis
maneficiis redolentes ingratitudinem, gravando animam
patris, qui cum eo adeo magnam exercuit benevolentiam,
& liberalitatem, dum excepta legitima, reliquam
cuilibet extraneo relinquere poterat; Potissimum, quia habita
proportionæ affis relieti unico filio legitimo, adeo penè
decimam ejus partem ista summa donata confituisse, dici
non poterat, quod indirec[t]e, & excessivè cum illegitimo
dispositum fuerit in odiu[m], & perniciem filii legitimi justi-
ficari, & quo d[icitu]r 74. de Tafam. cum ibi notatis; Cu-
mulando etiam cum his motivis, & ad eorum majorem
comprobationem motu[m] statutu[m] initio infinitum,
quavis folium, & de per se non placere.

Ex his autem particularibus facti circumstantis cessare
dicitur illam maiorem dubitandi rationem, qua cadere
poterat in terminis generalibus iuriis communis, iuramento 19
non obstante ob dictas contrarias auctoritates, quibus pro-
hujus

17 De insinuationis defectu.

18 De jure accrescendi inter donatariorum.

D I S C . L X I I I .

Hujus facultatis deplorabili quidem miseria more ceterorum, qui trahuntur ad manus, ignorantes quo vadant, & an in fo-
veam, vel laqueos ducantur, magis quam rationibus, ver-
is principiis iuriis deferri solet; Poecilism ob illam confide-
rationem, quæ despiser circa juramenta inefficiam haberet
solet, quod icilicet juramentū revulget actum, invalidum
in prejudicium ipsius jurantis, qui non posuit a cunctis juratū
impugnare non autem ubi nullitas actus percutiat favorem
tertii, qui non juravit iuxta casum, de quo d[icitu]r 10. m. 6. &
seq. de credito cum alio ad fatigatam collectis apud Capyc.
Lat. dec. 1. 6. n. 5. & per Tur. de pati. futur. fusc. lib. 1.
c. 17. n. 20. & lib. 2. c. 24. num. 1. 30. & seqq. & magis proxime
ponderant ea, quæ habentur ad materiam tex. in lib. bac ad*dicti*, C. de scand. nupt. favore filiorum primi matrimonii
super dispositis per parentes binubus ad favorem secundi
conjugis, ut scilicet etiam jurata dispositio non attendatur
de doctrina Bart. in *ind. 1. bac ad dicti in fine*, & aliorum,
quos cumulat. Hodie, in *cad. 1. q. 50. n. 40.* & per rot.

Super hoc autem puncto, an scilicet dicta doctrina Bart.
sit vera, necne, adhuc non dedit occasio particulariter dil-
putare in his terminis lib. bac ad*dicti*, quando donatio sit
explicata, quoniam ubi sit implicata, & tacita ad fraudan-
dam legis prohibitionem, tunc juramenta ineffici non oritur
ex ratione praesciptioni tertii, sed ex ratione fraudis, cujus ju-
ramentū non debet esse fomentum, juxta plenè firmata in
terminis confessate d[icitu]r 2. & 23. post Salgad, in
labir. cum concord. d[icitu]r 1.59. de doce 30. & seqq. istofo
terminos fraudis, & implicata donationis percussione deduci-
cta per Hodier. d[icitu]r 9. 50. Sed quando dicta doctrina ve-
nit admittenda, adhuc tamen diversa est ratio, Ideo
dubitari potest de applicatione, quoniam in eo casu id, quod auferatur conjugi binubo, pernece debet esse filiorum pri-
mi matrimonii, ut ita singulorum sit æqualis conditio cum
secundo conjugi ex d[icitu]r 1.50. cum dubius seq. cod.
tit. de doce, & alibi pluries, unde quod donatoria auferuntur,
cedit ad communem filiorum primi matrimonii, ac proprie-
tatem dividuntur, & inveniuntur, & inveniuntur, & inveniuntur
re dicitur adesse directum interest tertii, quod à jura-
mento non ligatur; At in isto casu pater, qui prohibetur
disponere cum filii illegitimi, obligationem non habet ul-
tra legitimam alium filii legitimis relinquere, unde si re-
linquant, obtineant illud plus quamcum extendi heredes
representantes perfornant defuncti jurantis, cujus factum im-
pugnare non possunt, quoniam licet jurisdictionem non af-
ficiat heredes, quod reatum perjurii, & obligationem pro-
priæ animæ, atcam afficit quod effectus ex illo refu-
stantes intra vires hereditatis, ac propterè termini viden-
tur divergi.

F O R O L I V I E N . D O N A T I O N I S P R O J U N I P E R A D E N U M A I S C U M F R A T R I B U S D E P O N T I R O L I S .

Causa variæ decisi per Rotam.

De questione possefiorum inter donatariorum, & heredem
Donatoris; qui obtinere debeat pendente lite super
donationis validitate; Et de materia simulationis dona-
tionis, vel ejus resolutionis ob non implementum,

S U M M A R I U M .

- 1 Faci series.
- 2 Resolutionis cause.
- 3 De falso cognoscendi de negotio principali in questionibus summariorum petitoris, vel executio[n]is.
- 4 De punitis cause.
- 5 De falso continuativo possefiorum defundit in heredem, & n. 9.
- 6 Donatorio habenti constitutum competit manutentio.
- 7 Clauſule accorsæ, corrumpæ, corrumpente instrumento principali, quod declaratur.
- 8 Quando exceptio invaliditatis, vel resolutionis ad mit-
tatur in iudicio executivo, vel possefiorio.
- 9 De eodem statuto continuativo, de quo mun. 5.
- 10 Quales debent esse partes boni iudicis, vel Consulentiis.
- 11 An detur donatio inter vivos ad libitum revocabilis.
- 12 De simulatione conjecturæ deductæ ex continuatione donatoris in possefitione.
- 13 Quomodo in hac materia simulatione deductæ ex conjecturæ sit procedendum.
- 14 De deficiente causa simulandi.
- 15 De rejctione donationis ob non implementum.
- 16 De eodem, & quid sit peculiare in hac materia & quando.

In multis itaque disputationibus habitis, tam coram A.C.

quam in Rota etiam super boni jure, & in negotio principali, quamvis de iudicio possefiorum principali ageretur

juxta pluries enunciatur commendabile quidem Curia stylum, & praefertum d[icitu]r 44. de Judic. & d[icitu]r 31. & 33. in

relatione Curiae etiam in possefitione, & executivis iudicis, incidenter tamen, & pro iuri agenti de meritis negotiorum prin-
cipalium, plures fuerunt p[ro]p[ri]i; Primo nempe in p[ro]p[ri]o possefiorio, cui scilicet contenduntur pendente lite super dona-
tionis validitate, vel in invaliditate competenter manutentio.

Secundum super falso simulatione de qua donatoris heredes ob-
seruantur, etiam in continuatione solvendi Angelæ am-
bitus sua quinquaginta, & subfiniendi lites; Et quartu[m]
deinde p[ro]p[ri]o defecita portione unius ex p[ro]p[ri]is donatarioris li-
tes p[ro]p[ri]e defundit, An scilicet in ea factus est locus
p[ro]p[ri]o resolutivo vel reverisivo ad favorem heredem dona-
toris, vel potius accrescet foro condonataria.

Quatenus pertinet ad primum punctum nudi possefiorum; Scribentes pro heredibus donatoris, cum quorum sensu pro-
cessum fuit in prima Rotæ resolutio, distinguendo possef-
tiones, quibus donataria nitebantur, veram scilicet

naturalem

turalem apprehensam post mortem donatoris, & factam seu civilem resulantem à clausula constituti adiecta in donatione, dicebant neutram suffragari; Non quidem primam statutum hujus Civitatis statuto continuativo possessionis defuncti in haeredem ipso iure ablique aliquo facti ministerio cum effrenato decreto annualativo cuiuscumque intermediae possessionis per alium capta, quo decreto sic stante, non intrat illa interversus hujus civilissime possessionis statutaria, quae alias celsante hujusmodi decreto annualativo intrare solet; Et per consequens illa remaneat apta pro interdicto possessorio retinenda, ut haereditas potius quam interversori causa debet manentibus ex deductis ad hanc materiam civilissime possessorios resulantis à statuto continuativo sub dicto tit. de judic. disc. 44. & in specie hujus statuti Forobriviensis habetur mentio sub tit. de servit. disc. 43.

Quo verò ad alteram ipsocem civili vel facta possessoris resulantis à constituti clausula, non negabunt conlusionem hodi in Curia passim receptam, & incontroversabilem, ut per istam clausulam transferatur in constitutum vera possessorio, quae sufficiat ad manutentionem donario praefundam pendentis discussione validitatem, vel invaliditatem donationis iuxta singul. 15. Anna, Bich. dec. 403. 417. & 426. Dunozett. decif. 591. & 494. & sepius. Dicebant tamen istam esse operationem constituti adiecti in actu valido, & praesertim non autem invalido, vel resoluto, ex ea ratione quod accessoriorum regulatus a fuit principali, sine quo eis non potest in statu operativo, id est principali corrente, accessoriorum corruere necesse est ex deduct. sub tit. de Judic. disc. 44. sub n. 54. & 88. & per consequens inferantur quod cum ipsa donatione esset ab initio invalida, five manquata extiterit, vel si quandoque fuerit in statu validitas, esset resoluta non implimentum, hinc da consequenti clausula in ea adiecta quantumvis ampliæ, & efficaces nullam facere poterunt operationem.

Amittebam ego scribens pro donataris, è converso veritate in hujus conclusionis in abstracto, sive in suo cafo; Negabam tamen applicationem, ad quam, ut toties insinuati est, penit. omnia in huiusmodi forensibus questionibus reducuntur, quoniam id rectè procedit quando infelicitè vel inficacia actus principalis sit certa, & incontinenti probata, utrumq; oriens ex ventre, & inspectione ejusdem scripturæ abit; necessitate alterius extrinsecse probations, puta quia ob aliquas folementias non servatas, per statutum admiratur fides scripturæ per quod ipse actus declaretur dolo, & metu extortus vel ipso iure irritus; Aut quod ipsum instrumentum, in quo clausula continentur, non habeat eum formam probantem, cum similibus. Secus autem ubi actus ex sui factie sit validus & perfectus, ad eum prætena invaliditas, vel imperfectio, aut resolutio deducatur a probationibus extrinsecis, vel quod alii sit dubia, & alterius indaginis, ad eum intentio donataris sit iam fundata in ipso donationis instrumento suam debitam formam in omnibus habente; Donator autem vel ejus haeres actum impugnat per exceptiones quæ exigant probationem extrinsecam, ac discussionem, quoniam tunc intrat propositio, quod actio clara & exceptio turbida, & per consequens clausulae suam faciunt operationem, iuxta ea que generaliter quotidianus habemus in clausulis, & ex pacis exequutivis ex relatis sub tit. de judic. disc. 42. & 43. atque patet ex eidem supra allegatis auctoritatibus, & passim, cum sit distinctio vera, & recepta.

Nos autem verobamur in hac secunda parte, quoniam instrumentum habebat ex sui factie formam probantem, ipsum donatio recepta erat iuxta eam formam quae de jure communi vel municipali requiratur, solumque obicebat defectus insinuationis ut infra, exceptiones autem simulationis, & resolutionis erant extrinsecse resulantibus aliudque ex ipso actus facie seu ventre.

Atque hinc pendere, quoque dicebamus de consequenti punctum operationis civilissime possessorios resulantis a statuto continuativo ut supra, quoniam illud operativum est, in illis bonis que defuncti tanquam sua possidebat de tempore mortis, ita occurringo illis occupationibus bonorum, quae fieri solent per prætenores illo intermedio tempore, in quo haereditas vacet, nullumque habeat possessorum, quem ea statutum singul. vel supplet, ideoq; possessorum ab aliis captam meritò inficit, neq; turbat, & spoliavit alterius possessoris; Secus autem ubi per constitutionem, vel per reservationem ususfructus, aut per verâ & naturalem traditionem, five alias defunctus in vita defecisse possessor, ad eum donataris, in quem ista possessorio translatam sit etiam donatore vivente, veniat de jure manu-

tenuendus, quoniam tunc statutum continuativum absque dubio non intrat, cum non possit plus operari fictio quam veritas, neque haeres, qui defunctum fictè representat, habere valeat majus jus quam haberet ipse defunctus si vivere, ut in specie advertitur apud Amat. ref. 38. Et per consequens utrumque motivum in hoc possessorio dependentiam habebat ipso negotio principali, cuius incidentis cognitio pro gutta merito oportuna esset, ut dignoscatur, an exceptio sit clara, & incontinenti probata, vel è converto turba, & alterius indaginis.

Arte hinc (ut praemissum est) edocemur quam evidens sit error illorum, qui cum regulis, & propositionibus juris in abstracto procedunt, cum revera totum pendeat ab applicatione, & circumstantiis facti. Ideoque iudex vel Consulens fit quantum velut doctus, atque (adhibendo verba Bartholi) fit *adules homo in iure*, si carcer adæquato iudicio reflectendi ad circumstantias facti ut huius congrue legem applicet, ejus magna doctrina item est ac nichil.

Quare assūmen do ad eundem effectum inspectionem distarum exceptionum reficiuntur negotium principale; Quatenus pertinet ad primam simulationem; Tam scribentes pro hibentibus, quam a ii pro hac parte, donataris, pene volumina conficiebat; Illi nempe colligendo conjecturas preterea ob referatam liberam facultatem revocandi contra naturam donationis, inter vivos, ac etiam ob continuacionem non donatoris in possessione bonorum, & in perceptione fructuum, & in quibus duobus argumentis confitebat possima simulationis probatio plerisque alia magis vaga, & remota cumulando; Et isti, cuius quibus ego quoque procedebam, dicebat quod argumenta non concluderent præsumt illud facultatis revocandi, quoniam licet ista species donations de sua natura sit irrevocabili, nulla tamen in iure dignoscitur implicativa, quin fieri possit revocabili, dum etiam magis irrevocabili contractus onerosus, & correpetivus emptionis, & venditionis vel similia fieri potest revocabili cum reservatione juris redimendi; Implicantia etenim considerari solet ex auctoritate iuris civilis in casu converto, donationis causa mortis, ne fieri valeat irrevocabili ob prohibitionem facienti ultimas voluntates irrevocabiles, ac propterea quando pactum irrevocabilitatis ratione juramenta fieri alia sit validum, & efficax, volunt. Nostri quod corrumpatur natura donationis causa mortis, atque transeat in illam inter vivos ex deductis apud Merlin. dec. 663. repetit. dec. 9. p. 7. rec. & in aliis pluribus, dum celsante ipsa ratione nulla dignoscitur implicativa.

Quinimum observabam quod ista reservatio facultatis revocandi est potius exclusiva prætentis simulationis, atque probaret quod donator in anima habentia faciendo actum verum & perfectum, quatenus ipse non revocaret, dum actus simulatus ista reservatione non indigebat; vel faltum dicebat negari non posse quin ex his iustis argumentum remaneret equivoicum, & non bene concludens.

Magis autem vel ejus haeres actum impugnat per exceptiones quæ exigant probationem extrinsecam, ac discussionem, quoniam tunc intrat propositio, quod actio clara & exceptio turbida, & per consequens clausulae suam faciunt operationem, iuxta ea que generaliter quotidianus habemus in clausulis, & ex pacis exequutivis ex relatis sub tit. de judic. disc. 42. & 43. atque patet ex eidem supra allegatis auctoritatibus, & passim, cum sit distinctio vera, & recepta.

Tum clariss ex facto, cuius motiva semper solidiora sunt quam illa iuris, quoniam cum onera injuncta, correspondiva essent fructibus, & emolumentis bonorum per dictam Angelam donatorum, & ex quibus illa adimplenda essent, utique cum idem haereditas obicebat ad effectum probandi simulationem, quod ut supra donator continuaverat in possessione bonorum, & in perceptione fructuum, manifestam contradictionem continebat hæc objectio; Tum quia donator, cui impleendum erat, habebat in manus id ex quo fieri debet implementum; Tum etiam quia aut idem donator illicite egerat percipiendio isto fructus non fuos, & siue dubio non poterat ad proprium commodum obiceire innocentem offendit, & injuriato proprium delictum, propriamente culpam, cum potius in eventum in quem dicta Angelam prima donatrix ob non implementum conditionum in ea donatione contentarint intentabat illius resolutionem, iste pueril habuissent actionem contra donatorem ad quantum interfici, multo igitur magis excipiendo.

Et quoniam circa dictam distinctionem inter modum, & conditionem notabilis dignoscatur differentia inter dispositionem per ultimam voluntatem vel per donationem aut auctum actum inter vivos ex deductis codem disc. 73. de testam. & disc. 154. de fidei. ac etiam supra hoc tit. disc. 9. & alibi, cum longe facilior sit resolutio in posteriori causa;

Card. de Luca Lib. VII.

latrix, causa scilicet simulandi non quod causæ interventionis sit præcisæ necessarius ad simulationis inclusionem, vel respectivæ defodus sit necessarius ad illius exclusionem, ut aliqui male opinantur, quoniam postulat similius flare, ut defodus causæ probabilis simulandi, & tamen actus sit simulatus, & è converso quod illa adit, & tamen actus sit versus, sed ad effectum facilioris, vel difficulter probations; Ubi etiam adeo causa, tunc conjectura, & præsumptio nes quamvis leves sufficiunt solent; Et è converso quando defodus, desiderant probations concludentes, vel conjectura nimis efficaces, & fortes, ex relatis apud Baratt. & add. dec. 99. add. ad Gregor. dec. 157.

Et nihilominus five uno, five altero causa adhuc erroneum est cum generaliter procedere, quoniam totum pendet ex singulorum casum circumstantiis, ex quibus, iuxta genericanum conjecturalium naturam, in uno casu talia, si qua ratione urgente rectè intrat rigor seu disretio inter actus inter vivos, & illos per ultimam voluntatem: Secus autem ubi de aliis agatur implementis non habentibus hanc rationem celeritatis, & exacte punctualitatis, adeo ut non intret dicta æquitas vel ratio verisimilitudinis voluntatis; Et sic ita oppositio fieri posset per primam donatricem in qua premisa considerationes intrabant, non autem per ipsum donatorem, multo vero minus eo acquiescente, donec vixit, nullumque damnum vel injuriam patiente per eum haeredites contra vel præter eius verisimilem voluntatem; Atque cum haec distinctione vel reflexione in intelligentia venit præfata distinctio citandi solita inter actus inter vivos, & illos per ultimam voluntatem regulanda scilicet ejus applicationem à præfata ratione, cui innaturit, & quatenus illa intret, non autem procedendo cum generalitaribus vel cum autoritatibus in fola litera, & in abstracto abhuc vel ratio vel ratio in fola litera communis vitiis modernorum.

Obicitur de defectu insinuationis in quo aliqui ex Scribentibus in contrarium enixerunt, ac magis insistebant, sed re vera nimis leve objectum præsentum ad effectum, de quo agebatur, & in hoc iudicio possessorio; Siquidem in insinuatione requisita ex dispositione iuris communis hodie nunquam, vel nimium raro agi contingit ratione jurementi, quod tollit hunc defectum provenientem à dispositione iuris civilis, & advertitur supra disc. 50. & alibi, ac propterea refringebatur difficultas ad insinuationem requiri statu loci sub decreto annualativo, sed triplex cedebat responsio; Primo nempe, quia hoc statutum loquitur de meri lucrativis, & irrevocabiliis donationibus, quorum utrumque celsibat in hac specie dum agebatur de donatione onerosa, & ad libitum donatoris revocabili; id est quod duplicitas causæ necessitas insinuationis ex deductis dicto disc. 50. & in aliis; Secundo, quia dubitari poterat, an statutum comprehendenter actus juratos faltim in ratione possestat juxta distinctiones, de quibus sub tit. de dote disc. 14. & plures sub tit. de alienat. & contrahi. probabit. ac etiam supra dicto disc. 50. & alibi; Ideoque ista dubitaria sufficiens erat, ut interim donatarie effent manutenendæ, ut supra.

Et tertio, quoniam insinuatio non est actus, qui pernecesse adhuc debet in ipso instanti, & propterea de eo confite debet ex eodem Instrumento cum sit actus separatus, qui fit ex intervallo, id est obstat, non potest in possessorio ob possibiliter jureficationem in pectorio præfertur in possessorio, qui supponendus est faltim in substantia, quoniam non in ordine reus, ob veram, & receptam distinctione de qua codem disc. 50. & alibi plures, quod scilicet, aut donatarius est aliorum, qui agendo petat exequutionem donationis, & tunc doceri debet de illa valida, & perfecta; Aut et res, & possessor, cui obiciatur defectus insinuationis per viam objecti, & tunc fecus.

In progressu item causa, ob superuentam mortem unius ex his puerilis obicitur per haeredites, quod in omnem eventum altera puerilla superest pretendere non poterat manutencionem nisi pro medietate ob padum reverendum, Replacabatur autem ex hac parte de jure accrescendi quod deducibatur ex aliquibus verbis denotantibus conjunctionem; Ac etiam ob individualitatem onerum ex deductis per Bellon. junior. de jure acresc. c. 6. q. 32. n. 38. & seq. Magis vero quis pactum resolutivum non legebatur explicitè in hac donatione, sed illud continebatur in prima donatione facta forori, prætendebatur autem implicitè repetitum in hac secunda ex eo quod dictum esset illam fieri cum omnibus legibus, pacis, & conditionibus contentis in prima; Ac etiam quia probabilitas dubitari poterat, an istud pactum est per personale favore donatoris tantum quatenus esset sufficiens; De his autem formiter actum non fuit, id est delu-

16

desuper maturum judicium efformari non potuit; Dicebam tamen sufficere, quod id esset dubium ad hunc effectum posse fieri, potissimum quia istud pactum reversum est species substitutionis, & fideicommissi capiendo de manu hæreditis defuncti gravati.

**TUSCULANA PROMISSIONIS.
PROVINCENTIO SEGNO.**

C U M N.

Discursus pro veritate.

De eadem materia de qua supra disc. 8. An scilicet donatio, vel alia promissio facta per Patrem filio contemplatione certi matrimonii, de ejus hereditate in toto vel in parte post ipsius mortem caducetur, vel refolvarunt per prædecessum ipsius donatarum, vel potius transmittantur ad ipsius prædecessorum hæredes; Et incidenter de lucro flatutario.

S U M M A R I U M.

- 1 F Adi series.
- 2 De lucro dotalis ad formam statuti Urbi.
- 3 De joculibus, & vestibus praetiosis.
- 4 De modo examinandi, & decidendi questiones forentes.
- 5 De diversitatibus inter istum casum, & illum de quo dic. 8. & preferenti de materia paci future successione.
- 6 De qualitate personarum locorum, & bonorum in hoc proprio confidenda.
- 7 De errore modernorum circa auctoritates.
- 8 De consideratione aequitatis, ac verisimilitudinis.
- 9 Improbatur acceptatio, & usus juris novissimi in materia successione.
- 10 De aliis ponderationibus; Et consilium super concordia, & de ratione.
- 11 Alterum consilium super declaratione, ac revocatione.
- 12 An Advocati possint promovere motiva, que ei videantur minus vera.
- 13 De materia text. in l. si infanti Cod. de bon. que libet. & l. quod fecit C. de bon. que libet.
- 14 Quando abdixerint fili opinioni minus communis, & non curanda magis communis.
- 15 Donator, vel alterius d'ponentis declaratione, quando deferatur.

D I S C . L X I V .

In instrumento dotali pro matrimonio concluso inter Stephanum Sennium Tusculanam Civitatem, & Mariam Ceciliam Sobrinam de Castro Cinthianam cum doce scutorum bis milie, & bis centum, Vincentius sponsi pater, ulera obligacionem super conservatione, & restituitione donis & lucri, promisit quod sponsis obtinet integrum medietatem omnium ejus bonorum praefatum, & futurorum qualiter cum altero filio, fibi reservata solis fuitis mille ad effectum testandi ad causas pias; Atque Notarius in hoc instrumento adjecta clausula ex nunc &c. datus, transferens, constituta &c. & alias similes; Cum autem calus præteruerit annuam circiter dissoluitionem matrimonii per mortem sponsi, superfecte unice infantualis, que ad dies vel mensis quoque obiit, idemque Nurus, decedendo a domo Socii redierit ad ilam patrem, & quæcetera ad ipsam spectare distam medietatem hereditatis, necnon sibi deberi lucrum in quarta parte dotis ad formam Statuti Urbi; Hinc ex parte Vincentii, de tribus pro veritate consultus fui; Primo tempore, an vigore dictæ promissionis sita mulier tanquam hæres infantualis filiæ hæreditis sponsi, habet iactum juu ad dictam medietatem ejus honorum in tabulis doraliis promissam; Secundo an prætendere posset lucrum statuarum etiam in proprietate; Et tertio quid de gemmis, & vestibus nuptialibus.

Super secundo, & tertio quæris, facilis, ac plana fuit responso, ad requiri favorem; Cum etenim vir nullum habetur pecuniam adventitium, ac præterea patet de proprio lucrum dotalis tanquam legalis, & conventionalis fideicommissi illud solutorum esset, atque ex matrimonio fuerit superflua dicta filia, idemque in solo ususfructu mulier illud fecerit; Idecirco de planis intrate dicebam eadem, quæ habentur sub tit. de Dote disc. 50. & 145. n. 104. & magis

ex proposito in Supplemento eod. tit. disc. 205. ut proprietas spectare debeat ad illum, qui lucrum solvit de suo tanquam ab eo non abdicata.

Prout etiam plenum dixi punctum pertinente gemmarum, & vestium præiolarum ad ipsum patrem, qui eas fecerat, quoties non confaret de expressa donatione se hæriti convenia, non autem ex illius verbis urbanis, quæ ad hibei solent, quando ad sponsam transmittuntur ex deducis apud Argueil. dec. 67. & 102.

Nodus itaque difficultaris constiebat in primo quæsto, cuius respectu respondi, quod quando, ut pro meo fenu, & ityo agendum est, legalis facultas præcetetur in spiritu, non autem in altera, & sic attenta ratione, quæ dicitur anima legis, regulante conventione, omneque alias dispositions cum tunc infinita, & inculcata propositione (semper tamen utiliter reperenda) ut attendere debeamus substantiam verisimilitudinem Partium, deducenda ex singulorum calum circumstantias particularibus, nempe ex qualitate personarum, ex moribus locorum, & ex communis rurali fenu, seu discrivo, non antem ex formalitate verborum, & clausularum, in rigoroso fenu grammaticalium, cum pro frequentiori præceptu, Notarii haec adiungant, ea transcribendo ex formalibus, vel ex aliis instrumentis longe diversas habentibus circumstantias, Quod procedendum est non cum foliis regulis generalibus, vel aliquorum iurisprudenter in sola litera, non reflecendo ad eorum fundamenta, & rationes, neque reflecendo, an factu adaptentur, nec ne, sed cum dubio modo discrivo juxta monita de quibus sub tit. de Judic. disc. 35. & aliis; Et tunc favore promisit pro dictæ promissionis caducatione vel resolutione probabilis respondendum esse mihi videtur ex istud fundamentis, & ponderationibus de quibus supra disc. 8. quæ superfluum est repetere ut potest ibi de facili videnda, quamvis in hoc responso deducta.

Quinimodo in hac facti specie advertebam verfar in terminis longe clarioribus ad favorem patris pro caducatione, vel resolutione, seu revocabilitate dictæ promissionis plures circumstantias diversificantes; Prime nempe quoniam in ea causa promissio non erat de hereditate in toto, vel in quota, sed in certis bonis five in certo anno redditu, ut ex illius causa ferre patet; In praesenti autem agebatur de quota hereditatis, idemque intrat major dubitandus ratio super ejus invaliditate, vel facultate revocandi juxta decisiones, & auctoritates relatas eodam disc. 8. n. 6. ac etiam sub tit. de renunciâ, disc. 16. & sub tit. de fiduciocom. disc. 141.

Quamvis etenim, ubi præfertim non agatur de tota hereditate, ad eum non intrat ratio adempta facultatis testandi, atque accediti juramentum, & ratio, seu occasio iuxta, & probabilius hisjusmodi conventionis, loquendo ratiocinativo, idemque discrivo more, probabilis videantur non subsistere ea, quæ cum substantiatis, vel superflutionibus juris civilis, habuimus super hujusmodi conventionum invaliditatem, seu revocabilitatem ex pleno deducit; d. disc. 141. de fiduci. & aliis; Attamen cum plerique Doctores contrarium sentiant, eorumque sensum, quandoque sequitur sit Rota, ut apud Roys dec. 282. & 317. & in aliis, ac etiam alia Tribunalia; Idecirco id utica consideratione dignum esse dicebam; Tum ad constitutam differentiam inter istum eum, & alterum de quo dicta disc. 8. ut nempe facilius isto, quam in illo pro resolutione, vel revocabilitate respondendum esset; Tum etiam ob dilemma, quod Aut iste punctus tractandus est discrivo, seu ratiocinatio more; Et tunc pro resolutione, tanquam ex ceſante causa, vel ceſante præsupposito est respondendum ex deducis d. disc. 8. Aut merè pragmatico more in sola fide auditorium, & legalium superflutionum; Et tunc iste ex haec circumstantia absisterent.

Alteram ponderabam differentiam nimis considerabilium inter unum eum & alterum, tam ratione loci, quam ratione personarum; Si quidem actus de quo dicto disc. 8. initus fuit in Cittate Parmenti, que metropolitana est illius Principatus, ac residentialis Principis, cum ejus Consiliis, & Tribunalibus, idemque abundat viris literatis, atque angustatur de aucto intro in eum Nobiles ordinis magnatit, idemque supponendum est, omnia diligenter, & mature ruminata fuisse per Consiliarios, & Sapientes atriuisque parisi, ut potest in matrimonio primogeniti, qui destinatus erat successor feudorum, de quibus agitur disc. 12. de Feud. aliquorum confiderabilium bonorum, argue interim etiam vivente patre sponsus factus erat confiderabilem figuram in aula proprii Principis; In praesenti autem, quamvis contrahentes essent, comparatione loci, de honestioribus, ac primis Civibus; Attamen tam patria viri, quam illa mulieris

lioris redolent talen speciem, ut rusticano potius more vivi videatur, abique viris literatis, & Consiliariis, sed totum gesit de suo capite Notarius, & per consequens magis attendi debet sola substantia veritatis, & verisimilis voluntatis, ponderanda rusticano more, cum non cadat ratio, seu consideratio adaptabilis dicto alteri casu, ut ne quidem syllaba maturæ adjecta non fuerit, ob communem stylum in magnis vel mediis Civitatis, & in negotiis gravibus inter nobiles, & magnates, quod scilicet minutus instrumentum transmittuntur per manus Advocatorum, & Sapientium utriusque Partis, atque cum nimis maturitate, omnia considerantur.

Iste namque propter cateris, ut plures sub diversis materiis advertitur, & præferunt sub tit. de fiduci. est unus ex evidenter, & nimirum contemptibilibus erroribus modernorum legislatorum, quod scilicet addicentes more ptyacorum regulas, & conclusiones generales, vel inventientes cum improbo labore revolutionis repertorium aliquas doctrinas, ad literam eas intelligunt, vel respectivæ quibuscumque casibus generaliter applicant, non distinguendo loca, personas, bona, & tempora, aliaque circumstantias nimirum diversificantur; Ita quæ est facturum omnium aquivocorum, & inconvenientium, sed confusorum in hac legali facultate, adeo ut Legisli congruat dictum Apostoli, quod *pedis aculum faci fumus Deo, Angelis, & hominibus.*

Tertia item potissimum, magisque considerabilis differentia est, quod in dicto altero casu Parmenta magna æquitas afflatabit transmissarii filii prædefuncti, cum effectu plures filii ex matrimonio procreati, cuius contemplatione promissio facta fuerit; Et quod magis, ex odio forsan conceputo cum Nuru earum matre, per Avum male tractati fuerint, quoniam cum effent de linea primogeniti, postpositi fuerint in successione feudorum, aliorumque bonorum tertio genito ex deducis sub tit. de feud. d. disc. 12. idemque non mirum si arbitrio sumbris in aliquo dilatare fuerint; Fortius cum fuerit arbitrium illius Ducis supremi Domini, qui Arbitre electus fuit.

In praesenti autem res est de directo in oppositum, quoniam non solum naturali æquitate, sed humano discriri, omnime verisimilitudine omnino repugnat, quod iste causus unquam in mente haberi posuerit, quod scilicet extraneus minor, alterum virum probabiliter duxtra, debetur effici domina medietatem bonorum personas adhuc viventias, atque habentis alium filium ex ornatim filios jam habentes, alioquin procreatur, adeo si centum rusticis de hoc interrogentur, vel Judices constituantur, ne quidem unus inventetur, qui hanc exorbitantiam afferat; Et tamen spreta omni ratione, quæ est anima legis, atque cetera omnem verisimilem contrahentium voluntatem, nimirum dubitari posse dicebam, quod ab regales formalitatem, vel superfluatione contrarium est judicandum.

Et quidem quo magis probat de hujusmodi vel similibus causis agere, eo magis accidunt biles contra antiquorum, primorumque Interpretum simplicitatem, sive magis contra modernorum forenum inepitiam, antiquorum exculpabiles simplicitates insequuntur, circa receptionem usus illius juris, quod novissimum dicitur, editi sub Justiniano, vel in aliis proximis temporibus in Grecia super modo succedendi, vel successiones transmittendi contra nostros antiquos, medios, & recentes tempore concinnatos Italia more, ut plures sub diversis materialis advertitur, & præfertim sub tit. de success. ab intest. ubi est sedes hujus materie.

Ultra ita difficias, & considerations, ponderabam quoque in idem omnes alias, quæ habentur ponderatae super ea. quod scilicet nullum verbum de donatione haberetur, quodque nulla mentio hæredum facta esset, sed verba potius denotarent perfectem auctum post mortem patris per quandam auctorizationem futuræ æqualis successione; Ponderant præfertim alia verba, cum clausulis valutis post ejus mortem &c.

Verum quia, ut præmissum est, legalis facultas ad omnino irrationabilitatem, atque ad speciem bestialitatis redacta videtur, attendingo in litera vim verborum, & clausularum; Hinc proinde concludebam, quod quamvis ista mihi videtur genuina veritas, Attamen non audebam latenter cogitabatur, dum in eadem perseverando voluntate, filios æqualiter instituti hæredes, sed reciproco fideicommissio eos gravavit, idemque declaravit quod per dictam promissionem in animo non habuerit agere id quod clausulas adiectæ per Notarium ex irrationabili legale rigore importabant &c.

Conferre quoque observabam conclusionem sibi prædictam sub tit. de donat. & aliis, ut ipsius donatarii, vel ipius dispositio effe capax interpretationis; Potissimum vero ob administrationem, quod resultere observabam ex testamento per eundem patrem condito ad tres mensis post dictum matrimonium, & quando ad subsequuntur trititem eventum ultatem cogitabatur, dum in eadem perseverando voluntate, filios æqualiter instituti hæredes, sed reciproco fideicommissio eos gravavit, idemque declaravit quod per dictam promissionem in animo non habuerit agere id quod clausulas adiectæ per Notarium ex irrationabili legale rigore importabant &c.

An secundo donatario, id est illi, qui primo donatario est substitutus competet actio bona donata contra tertium, in quem primus donatarius distracterit ad materiam texti, in l. quoties, Cod. de donat. que sub modo.

S U M M A R I U M .

- D**E Auctoribus agentibus de materia.
De casibus limitatis in quibus certa regula per aliquos statuta contra secundum donatarium favor tertii possessoris.
De causa questionis.
Quando primus donatarius alienans est conscius intrat hypotheca legalis.
Quod bene ad quosdam effectus loquuntur tenentes contra secundum donatarium, sed male facient illationem.
Quando eorum propositiones, & rationes procedant, & de actione personali in rem scripta exercibili contra tertium.
Dantur exempta.
Quale dominum habebat concessionarius ad vitam, vel alias habens ius resolubile.
De absurdio in hoc proposito considerari solito.
Quod non debet differencia inter fidicommissaria per contradictionem, & per ultimam voluntatem.
In quibus terminis propriè procedant notata in l. quoties.
Quod Rota Romana semper habuerit hunc sensum.
Quare non sit curandum de doctrinis, & quando.
De autoritatibus concedentibus secundo donatario a diu in contra tertium.
Quod consenserit non sit deferendum, & quare.
De praxi Rotae dandi immisionem, etiam in fidicommissario per contradictionem.
Conclusio discursus.

D I S C . L X V .

- Q**uamvis frequenter occasio dederit agere de puncto, quo apud Giovann. rot. 34. lib. 2. Ger. Spin. conf. 53. & seqq. Vegg. conf. 52. Andreol. contr. 20. n. 8. & 9. & contr. 120. a. num. 1. ad 12. Torre de pad. futur. succ. lib. 3. cap. 3. n. 40. & seqq. Rot. dec. 40. p. 9. rec. repetit. dec. 186. post Zucch. oblig. Camer. & dec. 86. post Merlin. & infus. in l. quoties. 1. hoc tit. in fin. & dec. 106. n. 7. de fidic. & alibi; At scilicet secundo, vel ulteriori donatario datur actio realis, vel hypothecaria ad bona donata contra tertium, in quem primus, vel alter praedecessor donatarius distracterit.

Adhuc tamen deuse occatio examinandi formiter, & ex professo hunc punctum, quoniam in illis casibus, in quibus, vel scribendo ad causam, vel respondendo ad veritatem, ex illo actu est, evitare post stylo curavi difficultatem, ac necessarium disputationis cum circumstantiis facti; Vel scilicet ratione hypothecaria adjecta per primum donatarium pro observantia donationis iuxta firmata dec. 40. par. 9. recent. repetit. ut supra, & dicta dec. 86. post Merlin. repet. apud Peutinger. dec. 178. que prodit in eiusdem causa in alia instantia.

Vel quia potestis principi quendam particularem operaretur effectum iuxta causum de quo d. dec. 106. de fidic. Vel quia in primo donatario effectum donatione non fortiente, quia acceptare non curaverit, vel non potuerit; Secundus donatarius ita effectus primus, agat ad bonum distracta per donatorem, Aut quod tertius possessor, in quem alienatio facta sit, foveat causam lucrativam, quia per donationem facta sit alienatio, vel quod alias inret editum de his qui in fraudem &c. cum similibus, quibus eadem congruat ratio, juxta ea quae habentur dec. 156. de Date, & dec. 29. de Regal. & alibi.

Cum itaque in quodam causa, nulla ex dictis circumstantiis concurredit, quoniam tertius possessor foveat causam onerosam, & correspondit, in statu bona fide acquirendo, atque in donationem nulla continetur hypotheca ex parte primi donatarii, qui donatione, effectum fortita, alienationem fecerat, minime aderat obligatio Game-

ralis, adeo nullus ex praemissis considerationibus intraret, ex quibus difficultatem in facti contingencia evitavi; Atque his non obstatibus, defuserit consulutus adhuc dixerim quod pro meo sensu fabulofum videatur assumptum Giovagnon. Ger. Spin. Andreol. ac aliorum de quibus supra, Idcirco ad id probandum requisitus fui, dum fortiter in contrarium urgent praemissae auctoritates, ac alia ibidem recentiss. & praesertim illa Rota apud Peniam dec. 1033.

Observando quod nil refragari deberent dicti posteriori decisi. par. 9. & 10. post Merlin. de pignor. alias 178. apud Peutinger. & alia prodit in eodem caufo de quo supra dec. 1. in quibus cum eis processum fuit cum sint fundate in operatione obligationis Cameralis, vel in hypotheca adiecta per eundem primum donatarium pro observantia donationis, quibus vel alii feclis circumstantiis, limitatione inducentibus, advertebatur nullam aesse auctoritatem vel decisionem quae fieret contrarium ad favorem secundi donatarii contra emptorem vel tertium possessorum tituli particulari suorum.

Ad id autem probandum advertebam in primis reflectendum esse, ac primus donatarius, qui bonorum donatorum alienationem fecit, effet recte concius vinculi per donationem sibi injuncti, restituendi post mortem vel alium causum bona donata aliis successice vocatis, puta juxta frequentiores cōtingentias, ius filii, & descendentes, quia nimis sibi majori, ac praesenti, & acceptanti facta sit donatione, vel quod alias in ea etate constitutis effet, ignorantes allegare non posset, vel quod ubi etiam sibi absente vel infantis facta esset, adhuc tamen de eius scientia ante alienationem constet. Tunc etenim recepta opinione cum qua hodie in Rota, & Curia proceditur iuxta dec. 860. Dunoz. cum aliis relatibus dec. 36. de cred. 2. & seqq. cestas pariter difficultas, quoniam etiam in primo donatario, si non intrat hypotheca expressa, & conventionalis, intrat tamen legalis quae cundem operatur effectum; Multo vero magis ac etiam si nolo intrat ista hypotheca ex deductis d. dec. 36. de cred.

Quatenus autem illud fundamentum in facto non constituit, vel quia non constet de mala fide alienantis, ex qua resultat dulce hypothecae productivus; Vel quia etiam illa concurrente non placet dicta opinio, cum quae in Rota, & Curia Romana vivitur ex deductis dec. 36. & alibi. Et tunc bene dicunt Vegg. Giovagnon. Ger. Spin. Andreol. & alii, quod verius in iure sit, ut secundo donatario non proficit hypotheca, & constitutum, & alia clausula adiecta in donatione, ex parte donatoris, dum omnes ita consumuntur, & exprimit ex ipso, quod donatio fortiter effectum in primo donatario; Ac etiam bene dicunt, quod nullum dominium in secundum donatarium translatum dici potest, exceptis quibusdam casibus in iure privilegiatis, quoniam de tempore alienationis illud restitutum in primo, secundus autem habeat solum spem eventualem, & non contingibilem; Ac propter id sibi facta causa sua votacionis alias non suppetat aetatis nisi personalis contra primum donatarium, ut servet legem sibi a donatore prescriptam, atque bona donata restituerat.

Malè autem, & cum errore manifeso in iure dicebamus per eos inferri ad consequentiam, ut secundus donatarius remaneant definitus omni remedio contra tertium possessorum honorum qui properet redditum omnino tutus, quod alienatio valida, & firma remaneat; Sive quod iuxta alteram opinionem tenent facere excusationem aliorum bonorum primi donatarii alienantis, adeo regresus ad bona alienata sit solum subsidiarius, quoniam in hoc ad evidenter decipiuntur, atque pro modernorum Consulentium communis, & frequenti vicio aequivocant, capiendo quod pro quo.

Propositiones etenim, quas ipsi deducunt in suis casibus vere, male autem applicata, illa praesertim actionis personalis non exercitatis contra tertium, cum bona fide translativo dominii, procedunt in bonis propriis, ac de libero, & pleno dominii debitoris alienantis ex deductis d. dec. 56. de dicto ac etiam dec. 35. de Cred. & admittitur dec. 78. de feud. & alibi pluries.

Secus autem in illis bonis, quae proveniant ab alio, qui sit actor agentis, contra tertium, adeo nullum alienantis quamvis durante ejus iure sit verum; Attamen sit limitatum ad certum tempus vel ad certum causum, quo contingente restitutur, ac cestet. Si in quod ipsi bonis certum omnis infimum sit, quoniam tunc intrat dispositio seu ratio text. in lex vestigialis ff. de pignor. ut resoluto iure datoris, restitutur ius acceptoris, ac etiam in idem intrat alia regula quod nemo plus juris. Et adeo non potuerit in emptorem transferre majus

majus jus quam ipse haberet cum ejus vita terminandum, exceptum.

Vel quod ex beneficio separationis bonorum, sive ad instar intret quoddam acto personalis in rem scripta, & rei persequitoria, sive quoddam officium judicis ad effectum ut ille qui metitum suum jus a defuncto primo domino, sit potior ejus qui illud metitum a primo donatario, iusta plene deducta d. dec. 78. de feud. ubi late concordantes frustrâ transcribendi, ac etiam infinitum d. dec. 166. donat. n. 14. & alibi. Itaque fuit veri, ac proprii termini ieiunus materiae; Et per conseqvens vere sunt omnes propositiones quas allegate DD. deducunt, sed manifesta fallacia, manifestumque aequivocum est in applicatione.

Hinc juxta exempla deducta d. dec. 86. de feud. creditores defundit quamvis chirographarii, foliamque personaliter habentes vincunt quoscumque ab haerede causam habentes in ejusdem defuncti bonis; Atque pueri dotandae per matrem ex bonis paternis, vel avitum ex dispositione statuti exclusivi, vel ex dispositione. Aut res que C. commun. delogat, in eisdem bonis vincunt quoque habentes cauflam a maiusculis successoriis, ex ea ratione quod ipsae metiturnur eamur causam a defuncto primo domino, cum similibus.

Forrium autem in isto caufo, in quo non solum intrat dicta ratio separationis bonorum, sed etiam altera melior, magis concludens, quod scilicet dominium primi donatarii est refractum ad certum tempus, vel certum causum, quo lequeto refolvitur, ac evanescit, & per conseqvens refolvitur etiam jus, vel dominium tertii qui ab eo cauflam habeat ut supra.

Nil elstant quod interim sit verus, & perfectus dominus, quoniam idem ex veteri, magis recepta sententia procedit in quocumque possesso fidicommissaria hereditatis, ut interim eis iure durante sit verus, & perfectus dominus, ut plures advertitur sub tit. de feud. ad material. Bull. a Bonum & sub tit. de fidicommiss. Ede est dominium refolibilum, quod factio causa cestat, ideoque alienaciones per eum facta, donec suum jus durat, quoties non accedit expressa prohibiti restitutori, valent, & sunt factio, sed refoluntur eodem jure cestato, eodem modo quo in feudatario, in empheuteuta, & similibus.

Emptor ad vitam, vel emptor cum pacto de retroveniendo, interim ad omnes effectus est verus, & perfectus dominus ex relatis dec. 74. & 78. de seruo. & cod. tit. in hoc supplemento in Florentia retratibus dec. 109. & dec. 1. de exemptione. & conditione. & alibi pluries, sed non per hoc interfici potest, ut ei licet iure sit alienare rem in perpetuum, adeo in causa ejus mortis, vel retroventionis non possit competere actio contra tertium possessorum, vel restitutio contractum nulla adiecta sit hypotheca, vel restitutio dominii deinde alia non competit actio nisi personalis, quae oritur ex pacto, vel iudicis officium mercenarium, quoniam dicitur quadam actio personalis in rem scripta exercitabilis ad rem etiam contra tertium.

Alias enim datur alio posset absurdum bene conferatur per Rota d. dec. 86. post Merlin. de pignor. n. 7. alias 178. Pueri tinger, quod scilicet omnia fidicommissaria ordinata per contractum, praesertim in donationibus iuxta causas a me recentibus dec. 25. & 55. & 137. cum plur. seqq. in tit. de fidicommiss. Ita aliud nisi facili possent.

Illa vero antiquorum simplicities derivata ex quibusdam legieculis scolasticis formalitatis, que differentiam constituit inter fidicommissaria ordinata per ultimas voluntates, & per actus inter vivos in praxi & apud magis inditos modernos remanet irrisio digna ex relativis dec. 14. eod. tit. de fidic. dec. 429. n. 1. par. 13. rec. & alibi pluries, cum viventibus conventionis artibus ligare debent.

Convincitur item ad evidentiam aequivocum dictorum modernorum Consulentium, adhibendi ad rem ea quae notantur per DD. antiquos, & graves ad materiam text. in l. quoties C. de donat. que sub modo, & quorum litaniam juxta quamdam verè contemptibilem modernam ineptiam facit Andreol. d. contr. 120. quoniam dicti termini, verè & propriè percipiunt causum diversum, quando scilicet post factum donationem uni cum ore, ut bona donata ad certum tempus vel casum restitutae alteri, idem donator concorditer cum donatario, hinc rem tendo onus, donet, vel alienet alteri, vel consentiat, quod donatus alienet cum subsequenti traditio time, & translatione dominii, iofolos terminos verè percipiunt notata ad materiam d. text. in l. quoties; Secus autem quando donatore defuncto, vel in priori voluntate perferante, Tertius possessor totum ejus ius metitum a primo donatario habente jus, ac

scilicet aliud est agere de caufo in quo idem donator alias bonorum liberorum liber, & plenus dominus in praediūm secundi donatarii alienationem fecerit, insimil cum primo donatario; Et aliud est agere de alienatione facta per primo donatario, qui dominium limitatum à donatore habebat; Atque in hoc consistit aequivocum, eodem modo quo in feudo, & in empheuteusa, vel in perpetua locatione, & similibus passim habemus, cum idem videantur termini. Ac etiam specata ipsa ratione, quae aliquibus legibus subtilitatis, & superstitionibus pravulare debet, itamque dixi mihi videri certam veritatem.

ROMANA PECUNIARIA
SEU DONATIONIS
PRODUCE BRACHIANI
CUM FEDERICO PETRO DE VICTORII.

Casus decisus per Rotam pro Duce.

De insinuatione aliquisque solemnitatibus in donatione requisitis, & an, & quando servari debeant in donatione annue praestitatio vitalitatis: Et quid in donatione facta per Magnatem proprio familiae cum affectio meritorum.

S U M M A R I U M .

- 2 F Adi series.
- 3 Injustitia impedit rem iudicatam sive præbet locum restituunt in integrum.
- 4 De prescriptione statutarie, & de solutione presumpta.
- 5 Insinuatio requista ex statuto Urbis in quibus differat ab illa de jure communis.
- 6 An & quando requiratur insinuatio in donatione vitalitatis praestitatiois.
- 7 De estimatione hujus praestitatiois vitalitatis.
- 8 An insinuator requiratur in donatione facta per Magnatum.
- 9 De ratione cui innixa est solemnitas insinuationis.
- 10 De sibi iudicandi per Sacrum Concilium Neapolit.
- 11 De materia donationis remuneratoria & an sufficiat sollempnitatis.
- 12 De donatione facta extra locum subjectum statuto prescribenti solemnitates.

D I S C . L X V I .

Dux Virginius Ursinus de anno 1593. donavit Hieronymo Florello eius secretario ad vitam mensuram praestitacionem scutorum trinitatis, atque de anno 1609. idem donavit Aloysio Victorio eius familiari, pariter ad vitam mensuram praestitacionem scutorum virginitatis, aliamque vitalitatem donationem mensurorum scutorum trinitatis de anno 1516. fecit Paulus Jordanus Dux successor eidem Victorii eius educatori vulgo Ajo, qui cessionem quoque obtinuit a dicto Florello de praefata prima donatione; Pro hujusmodi ita; annuis, vel mensuris decursis praestitacionibus in vita utriusq; Donatarii notabiliter summarum quatuor milium scutorum circiter confitentibus; iudicium insinuit Federicus Petrus de Victorii prefatus Aloysii heres contra Ducem Flavium, tanquam praedictorum Donatorum haeredem coram A. C. q; non solum fententiam, ac ejus in iudicatum translatam vigore mandatum exequivit obtinuit, contra bona haereditatem utriusq; donatarii, sed etiam exequatur contra personam, & bona propriam; Commis- verò causa restitutiois in integrum in Rot. cor. Rondinino, datoque solito dubio, An conset de re iudicata, vel potius de causa restitutiois in integrum sub d. 26. Februario 1674. favore Ducis rei contenti negativé in prima, & affirmativé in secunda parte responsum fuit ratione iustitiae, dum iusta frequentes, & quotidiana cautions, super quibus revera puerilitas est autoritates amplius deducere; sententia iustitiae nunquam transit in iudicatum, vel transit, iustitiae tanquam inducita iustitiae locum aperit restitutio in integrum ex deductis d. 38. de judic. & passim.

Quavis autem in disputationibus defenser habitis ex hac parte insinuerit tam in donationum invaliditate ob defensionem insinuationis, & ob non servatum formam statuti Urbis 149, atque in alio motivo praesumptae solutionis ob presumptionei refutantem à statuto Urbis ob lapsum sexdecim annorum sub nomine praescriptionis statutarie explicari solitam, ac etiam ob alteram praesumptioem refutantem à jure communis ad terminos textus in l. procula ff. de probat. juxta deducta, sub tit. de cred. d. 129. Et lego. multo magis dum agitur de mensuris praestitacionibus tanquam per speciem pinguioris mercedis mensuram solvi foliæ per Magnates familiaribus manuulter, abique eo quod reportent quietantia, ut debito in forte principali notabilis quantitas fieri solet; Attamen Rota contenta primo motivo nullitatis refutantem à defectu insinuationis ob formam statuti Urbis 150. per quod insinuat etiam juramento tollitur istius defectus suppletio, quæ a valido juramento juxta magis receptam opinionem resultat ex insinuatis,

supra hoc eod. tit. disc. 60. de aliis motivis disputare neglxit, ut patet ex decisione defensoris edita.

Ad evitandam autem hujusmodi solemnitatis necessitatem, Scribentes pro Actore tria deducebant fundamenta. Primo tempore, quod cum esset donatio vitalitia insinuationis non subiaceret ad Textum in l. sanctius. q; si quis autem Cod. de donat. cujus dispositio incorrepta remaneat per statutum Urbis, quod hujus solemnitatis necessitatem exigit in illo tantum casibus, in quibus de jure communis requireret, duas tantum operationes faciendo; Primo nempe circa summum, quoniam de jure communis insinuatio requiritur ultra quingentos solidos, ex magis recepta sententiæ important quingentos scutos auri nostrorum temporum, statutum vero se refringit ad summam ducentorum ducatorum de carolensi, qui important scuta centum quinquaginta moneta Romanae juliorum, & per consequens scuta centum auri juxta currentem valorem: Et secundo, quoniam tollit vii iuramentum, quod ut supra spectat defectum.

Dicebant secundum, quod cum ageretur de donatione Principis, & Magnatis, ista solemnitas necessaria non est, juxta punctualiter disputata apud Capyc. decr. 103. Et tertio, quod esset donatio remuneratoria in premium meritorum, & servitorum, ideoque pariter non subiacet solemnitatis.

Singula itaque ista fundamenta examinando; Quamvis Doctores plenè in decisione hujus causæ relati cum confusa opinionem feisura nimis dilupent super intellectu ipsius textus, ex posteriori sententia procedentis, quando donatio sit vitalitia ex parte utriusque, donans scilicet, & donatarii, ac properet intrat ejusdem textus ratio, quod ob contingentiam celerris mortis unius, ita citè donatio resolvi valeat, adeo ut adest non dicatur summa insinuationi subiecta, ac properet quælibet verè, & propriez cadit super verificatione hujus præsuppositi; quoties donator expressè non promiserit continuationem donationis ad vitam donatarii etiam per haeredes post eius mortem, an scilicet id in dubio subtillegatur, nec ne, atque subtili magis communis opinio lentire videtur, ex cumulatis in eadem decisiones; Attraem, quando ut in praesenti id exprimitur, tunc in eodem textu liberaliter deciditur, ut intret insinuationis necessitas, ex ea clara ratione, quod jus certum ad vitam creditoris, adeo ut non habeat aliam incertitudinem refut. à vita debitoris, summa habeat astimationem, ac pretium, ut quotidiana generalis praxis docet in censibus vitalitatis, ac officiis, & in locis montium vacabilibus, ex insinuatis sub tit. de regal. disc. 39. cum plur. seqq. & supra disc. 54. & sub tit. de empl. & vend. 1. ubi de conciliis bonorum ad vitam, & alibi pluribus.

Ac properet ita species donationis continere dicitur ab initio illam quantitatem in proprietate, quam Donatarius suistet foliatus tanquam pretium juris vitalitatis quatenus in contrahactis emptionis, & venditionis, vel alicuium correpectivum deducit. Super haec valuatione autem nullatenus placet decisionis præsuppositum, ut ea facienda esset juxta computationem text. in l. haereditatis, ff. ad leg. Falci. procedendo cum hac simplicitate, cum qua aliquos DD. ac etiam per ipsum Tribunal in aliis causis procedi convevunt, quoniam verius est, quod haec valutatio in singulis casibus pro eorum individuis circumstantiis fieri debet juxta ponderationes, de quibus d. disc. 20. de regal. & supra hoc tit. d. disc. 54. & alibi pluribus.

Venimus etiam in casu, in quo donationis resolutione alternativa penderet à vita donantis, vel donatarii juxta sensum textus, adhuc eatenac dicendum venit, quod ceferet insinuationis necessitas, quatenus ita lex disponat, atque legislatori placeat, non autem ob agnitione rationis probabilitatem, cum etiam in isto casu intret eadem consideratio pretii in proprietate ab initio. Quamvis etiam plus valutetur donatio ad vitam donatarii ob maiorem certitudinem, minus autem ubi majoris viget periculum, atque major est incertitudo ex deductis d. disc. 30. de regal. non per hos tollitur, quin ista præstatio habeat suum pretium, cum quo de hujusmodi vitalitatis iuribus etiam ad vitam debitoris conveniri solet ex pluribus insinuatis sub tit. de societ. off. & alibi, & sic duplicitas periculi est qualitas diminutiva, non autem omnino destruens pretii, & valuationis.

Quoad secundum motivum, quo ageretur de donatione facta per principem, & Magnatem, dicebant, atque Rota in decisione legitima est, quod isti Domini, & Magnates, iuxta diversas dominiorum qualitates, Principum, vel eorum ad instar, figuram facere videntur in eorum locis, & dominis,

Pars I. De Donationibus. Disc. LXVI.

ut de testamento condito in ejus dominio quendam Domicellum de hac eadem familia Ursina ex ista ratione non subiecto solemnitatibus firmat Bald. relatus per Grat. discr. 312. n. 8. Secus autem in Urbe, in qua figuram faciunt privatorum Civium, quamvis nimium qualificatum ex ponderatis sub tit. de servitio. disc. 60. & magis ad rem ad præcium effectum subiectiōnis statutorum sub tit. de alienat. & contral. probib. disc. 37. ubi concordantes.

Reflexendo tamen ad veritatem de isto fundamento dubitamus, quatenus in iudicando procedendum effe discursivo seu ratiocinatio more ex ponderationibus, de quibus eod. disc. 37. de alienat. multo magis in his terminis intratibus, quamvis insinuationis solemnitas à jure introducta est ex motivo, seu ratione fei certificandi de sincera, & per-

verant voluntate donatoris, quoniam cum donare sit perdere, atque homines prudentes, & fani capitii, non de facilis irrevocabiles donations facere soleant, ideoque actus sit de fui natura suscepitus de coactione, vel dolosa seductione, hinc meritò pro voluntatis certificatione iste novus desideratur coram Judge, & ex intervallo, quamvis revera, & de facto juxta omnium aliarum solemnitatium naturam ad ceremoniale formalitatem id quoque redactum sit.

Ista itaque ratio ceſſat in Magnatibus, ac potenteris viris hujusmodi liberalitatem cum subditis exercitantes, & per quandam speciem augmenti mercedis, five ut vulgo dicitur ben servito ex communi consuetudine per literas privatas familiares vulgo patentes, non autem per publicum, & foliæ instrumentum, ac properet ex rationis identitatem adaptari videntur ea, que habentur firmata apud Merlin. dec. 692. super cessante necessitate solemnitatum in ea donatione, que manualiter fiat.

Sed quoniam apud modernos implevit ineptus usus, negliget quocumque ratiocinio, vel discursu, pragmati- more judicare, quia sic alias decūm fuit, vel quia sic dicunt aliquantibus ex autoritatisibus; Idcirco dicebant in congresso habito pro direktione causæ, quod motivum dic non posset tutum.

Respondens autem ad d. decr. 203. Capiti, dicebant, quod illa potius retroqueri poterat, atque huic Patri affebat, quoniam legulegio more punctum examiningo potius conclusidit pro necessitate insinuationis ex superius assignata ratione, quod quamvis Princeps Salerni, attenta illorum temporum conditione effet Magnates nimis potens, ac primi ordinis in ius statu, attamen etiam id faciebat figuram Baronis subditus legibus, quibus derogare, vel dispensare non poterat; Et ulterius in Regia, seu Metropolitanâ Civitate, in qua facta erat donatio, faciebat figuram subditus, ac privati Civis, quamvis nimium qualificati, sed quoniam illud Sac. Consilium supponit se fabrogatum loco antiqui Praefecti Praetorio, atque indicare facilius, quoniam adhuc dicuntur de jure prohibiti absque illa forma, vel solemnitate actum explicare. Et per consequens sola confessio, vel assertio non sufficit, cum eadem faciliter, cum qua sit magis præjudicialis actus donationis, assertione cauet; Ac etiam quia dicteretur ita imposta lex verbis, & non rubis, atque legis prohibito de facili cum sola verborum formula, vel textura eludi posset.

Ac ulterius, erroneo quoque esse dicebant in his generalitatibus immorari, atque cum eis in omnibus casibus in differente procedere, cum verius reflectendum sit ad versus effectus exinde refluentis, etiam inter non prohibitos, quoniam ex gr. aliud est ad hoc agere ad effectum evidenter solum aliquem levem defectum solemnitatis; Aliud verò ad alium maiorem effectum inhabilitatis personalis, five cum ipsomet donatore ad effectum evictiois praefende, aut ad effectum non subiacendi resolutioni ob supervenientiam liberorum, aut obligationis, gratitudinis, vel alimentorum, cum similibus; Et converso ad effectus præjudicialeis tertio juxta casum, de quo d. disc. 94. de feud. cum similibus.

Magna namque dignoscitur differentia inter unos, ac alios, maiores, & reflectivè minores effectus, ut pro minoribus, maiores, & efficaciores justificationes requirantur pro minoribus autem minores sufficiant; Sive cum eadem distinctione concilietur dicta alia quæstio, ac sufficiat sola obligatio naturalis, & congruentia, vel antidoralis, vel potius requiratur obligatio civilis productiva actionis in iudicio experibilis; Aut an dentur merita in eo, qui te- nebatur ex debito officii ita bene operari ut supra; Vel an præmium merito adaequet, neque; sive an remunera- tio ad limites iustitiae distributive, vel commutative.

Ita etenim ac similia non videntur in iure dubia sub quæstionibus, ac opiniorum varietatibus cadentia, ut legulegium pragmaticum vulgus male opinatur, ideoque cum conuento improbo, ac inepta labore chartas iniutiliter repere studeat ad probandum quænam magis communis, magis vero sit opinio, cum potius diversa, quam contrarie dicentes sint opiniones, pro casuum, vel reflectivè effectuum &

operationum varietate, recte conciliabiles, ut generaliter in universitate facultate, si qui videtur, aedebit in singulis casibus pro eorum particularibus circumstantiis decisio regulanda sit, generaliter perpetuo abhorrendo.

Nulti etenim ad rem nostram, præsupposito Donatore sani capit, vel nimium rari sunt illi causas, in quibus ad istum donationis actum devenerint, absque aliquo motivo meriti, quoties sanguinis, & naturae impulsus non urgeat; Ac etiam, quia in iusto contracitu, ex communione, & forte unquam variabilis stylo, seu formulario, generali meritorum, ac servitorum assertio præmittit solerit, ideoque nullus unquam purus, ac simplicis donationis non causativa casus datur in iis, in quibus nulla aedebit activa, & respectivae passiva probatio juxta dictam distinctionem, si in non probitis sola generica assertio sufficeret.

Quia vero una ex premisim donationibus dicebatur facta in Oppido Liburnensi, id est, ex parte actoris inferbare, quod latum in ea non cadetur defectus solemnitatem prescripsum statuto Urbis, dum ex facti circumstantiis applicari non poterant ea, que de actibus affectatae gestis ex tua ratione habentur *sopra* disc. 35. & ali.

Hinc pro illo objecto evitando, ego, & alii pro hac parte Sribentes dabamus repsondationem in decisione deducnam, quod scilicet cum ageretur de actu inito per scripturam privatam non sufficeret sola assertio loci, absque aliqua latum administrationi justificatione o fraudem, quia alias prohibitory legis fieri posset; duco argumentum a dispositione text, in *Scripturam C. qui poterit in pignor. babecanur.*

Ita responso, reflecendo ad veritatem, parum placebat, quoniam illa falsitatis, vel fraudis suspicio, quam dicta ex habebat in scripturis privatis recte procedit ubi admixtum sit prejudicium tertii; vel etiam ubi celesio isto prejudicio donatoris, vel alterius agentis actu, prohibito sit talis, ut impedimentum ab ipso faciente, absque alterius ministerio removeri non posse ut factum tertii adhibendum, putata in decreto Judicis, & consensu proximiorum ad formam statutorum, cum similibus, secus auctorem in ista specie impen- dimenti, quod nimium de facili per ipsum solum facientem removeri posset; cum tunc præsumendum non sit, quod falsitas sibi constitutur, attenta prædictum qualitate personæ, ac etiam temporis, quoniam tunc legulecis formalitatibus, & superfluitatis ab hodiernum statutum non redactis, non habebatur illa fulpicio, vel dubitatis, que hodie haberet forte parum probabilis, ut in hujusmodi actibus gratitudinis, & generositas gestis per Magnates cum propriis famulis statutarum solemnitates requirentur.

Melior itaque, ac rictior mihi videbatur altera responso, quam dabant, in decisione tamne neglecta, quod scilicet cum esset donationis facta per scripturam privatam ab eo iuramento, aedebit istius suppletio non intraret, si non obstat defectus insinuationis requisitus per Statutum Urbis, obstat alter insinuationis requisitus per ius commune cum sola differentia majoris, vel minoris summe, que non poterat salvare rem iudicatam ab iniustitia.

FULGINATEN. DONATIONIS PRO COMIT. JULIA DE MONTECATINIS CUM VITELLESCHIS.

Discursus cum sensu Veritatis ad parandum con-
cordiam, jam sequuta.

De eadem materia, de qua *sopra* disc. 26, super solemnitatibus à statuto Fulginateni, requisitus in donationibus, quales esse debeant, & quando requirantur.

S U M M A R I U M .

- 1 F Abi series, & de dedulis bruc inde per alios Scriptores.
- 2 De intelligentia statuti Fulginateni in donationibus.
- 3 Solemnitates ad unius effectum aadibit non sufficiantur quoad alium.
- 4 Quando donatio inter conuges morte confirmetur.
- 5 Quid statutum loquendo de donationibus, non procedat in onerosis, & causat vis.
- 6 Vir non facit suos fructus bonorum statutum, nisi accedit traditio.
- 7 Quomodo fieri dicatur traditio locorum monitionis.
- 8 De dannis, & interesse debitis viro, loco fructuum.
- 9 Solemnitates non requiruntur in remissione juris querendi.

Mot.

- 10 Renunciatio translativa præsupponit acquisitionem precedentem.
- 11 Ad quid proficit, quod vir donator in eadem voluntate obserbit.
- 12 De tacta, vel præsumpta remissione usurarum statutum.
- 13 De prohibitione donationis inter conuges de jure communione, & quando censeatur revocata.

D I S C . LXVII.

PRO communi parentum pingueum assem possidentibus tribus statutoribus de Montecatinis, quarum maior Julia nupta erat Hieronymo Vitellechio, aliae vero minores, & innupte sub Curatoris administratione vivebant; Cum ex fructibus locorum montium penes Camporeum in Urbe confusa esset summa scutorum mille tercentum circiter, cum ea vir, & curator, earundem locorum nomine praedictum compararunt a quibusdam mulieribus, & minoribus, quorum respectu ad iusticiandum solemnitatem a statuto requiri, ultra conjunctos intervenit Prætor, qui iuxta a confutam formulam, decretum interposuit; Declaratione per Hieronymum in eodem instrumento adjecta, quod quamvis dicti fructus pro tercia parte ad ipsum spectarent, eos tamen uxori donabat sub ea tamen lege & conditione, ut portionis dicti praedicti uimfructum ad ejus vitam habere deberet.

Solutio autem ad breve tempus matrimonio per mortem viri abique prole, atque muliere transitum faciente ad fuscandas nuptias cum Comite de Montecatinis iudicem Civitatis tunc Episcopi nepote, nonnullæ exortæ fuerunt controversia inter ipsam, & alios de Vitelleschi viri defuncti hæredes, inter quas fuit ista super subsistencia donationis dictorum fructuum, quæ invalida praetendebatur ob non servatam formam in donationibus requiritum a Statuto de quo supra disc. 26. Quare in forma extrajudiciale, ac benevoli, deinceps ex parte mulieris pro veritate confutus fui, a liquibus communicatis informationibus, vel responsis tandem euidem mulieris Sapientium de partibus, quam aliquorum scribentium in Curia pro hæreditibus Viri, in quibus per omnes hincidit procedebatur, retento præsupposito quod ageretur de donatione; Ideoque refringebatur quæstio ad punctum, stante quod statutum exigit decretum Judicis, ac interventionem proximiorum per alternativam, an ista capienda esset in eius propria significatione, ut proterea sufficeret unum ex alternatis, quale adesse supponeretur, flante Judicis præsentia, & decreto interposito super omnibus, & singulis in illo instrumentum contentis, ut ex parte mulieris praetendebatur. Vel potius refolenda esset in copulativa, ut requireretur utramque juxtam prætentio nem alterius Partis, quæ donationem impugnabit, agendo etiam de altero puncto, an dictum statutum esset necne in iuri; Atque super his deducebatur hincidit iuxta frequentem sylnum invicem pugnantes atteftationes Notariorum, & Caufidicorum, ac etiam pugnantes assertiones Cioccopatriotæ, quarum aliquæ in terminis ejusdem statuti enunciabantur *sopra* eod. 26.

Repondendo itaque, circa punctum usus statuti relativè me habui ad deductam *codem*, disc. 26. Et quod alterum punctum dicbam, quod quamvis mihi probabilitus videbatur, ut deficiente observantia certa, & univoca, ob dictas contradictiones probabilis videbatur, ut alterna in eius proprio, & regulari sensu capienda esset, quoniam cum ageretur de statuto exhortantibus utrumque in majoribus refringente illam donandi, vel alias de bonis suis disponendi libertatem, quam ius commune concedit, idcirco strictam, ac rigorolam interpretationem recipere deberet ex iis que in statutorum peculiari sede plures habentur *sob tit. de success. ab intestato.* Ideoque nulla congrua ratio exigere videbatur hanc improptionem.

Attamen iste videbatur labor inanis, cum ambo alternata deficeret mihi videbatur, flante quod Judex principaliter adhibitus fuit pro autorizando contractum venditionis factum a minoribus, & mulieribus, & super quo Judex adhibuit illam (quamvis ceremoniale) causa cognitionis, nam statutum præsupponit, sive decretem invenit, id est, non trahendum ad istum diversum incidenter enunciatum contractum ex parte unius tantum, altero contrahebente, dum super eo nullus statutus existens fuit, id est, eius consensus non videbatur ad id extendendus; Et per consequens, retentis terminis donationis, ubi etiam admittendus esset intellectus donataria favorabilis pro alterativa, adhuc tamen pro invaliditate responderi debuisset.

Motivabatur item ex parte Sribentum pro muliere, quod in omnem eventum hac donatione receperit validitatem, seu confirmationem à morte viri, deficer adhibendo terminos generales, qui habentur in materia donationis inter conuges, sed pariter dixi videri fragile fundamentum, cum id procedat in terminis juris communis percutientibus speciali donationem inter conuges, que non irritatur ipso iure idemque implicitum habet statutum validitatem, conjugi donatore in eadem voluntate perseverante. Secus autem in cau hujiusmodi statutorum generaliter disponentum de quibuscumque donationibus etiam inter non prohibitos, atque habentium decretum irritativum ipso iure, quoniam tunc deficit extremum confirmabile, ut in terminis donationis inter conuges in Urbe ex eis statuto advertitur *sop. disc. 30.* Et generaliter habetur plures subtit. de alien. & contratu, probis, super quædis disputata apud Surd. dec. 308. & aliis, an scilicet nullitas contractus gesti per minorem, allegari possit per hæredem vel per terminum, id est, ubi haec donatione effet talis, quod non cadet in statuto, multo minus eam cadere dicebant sub prohibitione juris communis, que hodie ad quandom idealiter redacta videtur.

Ex duabus tamen diversis motivis, censui pro muliere respondendum fore, quodque non versarem in cau statuti; Primum neque, quia ut plures in prædictibus habentur, hujusmodi statuta intelligenda veniunt, de veris ac propriis donationibus lucrativis, in quibus donator efficiatur pauperior, donatus autem ditione lucrativam foven causam, non autem in donationibus causatibus, ac onerosis, & correspondit, quæ in verbis potius quam in re istud donationis vocabulum fortunum; Et hic erat causus ob dictam legem sed conditionem acquisitionis uliusfructus ad vitam donatoris, qui ita poterat esse in lucru, cum damno, & jaectura mulieris donatariae, quoniam ipsa ad breve tempus moriente, vel sequente inter eos horis separatione, unde cesaret illud uile vel subfalterium dominum, quod ratione dicitur, adhuc idem longo tempore supervenientis maiorem potuisset reportare utilitatem; Et per consequens cum dici non posset vera mereque luctuosa donatione, ita verabamur extra terminos statuti.

Ec secundum ex eo quod minus vera effet assertio viri, quod dicti fructus effent proprii, admiso etiam præsupposito quod integra mulieris portio tam dictorum locorum montium, quam aliorum bonorum data esse, quoniam ad effectum ut quis faciat iure domini fructus bonorum totalium, non sufficit sola donis constitutio, nisi etiam sequatur traditio ex relatibus *disc. 160. de doce. n. 16.* Et secundum ista quod minus vera effet assertio viri, quod dicti fructus effent proprii, admiso etiam præsupposito quod integra mulieris portio tam dictorum locorum montium, quam aliorum bonorum data esse, regal. Hinc sequitur ut non sit verificabilis illa traditio præsumpta de qua agitur *codem disc. 160. n. 17. & legg.* id est, firmum esse dictum, quod fructus prædicti cum quibus prædicti acquisitione facta fuerat, non era in dominio viri, sed in illo mulieris; Et per consequens quod non verificaretur vera, & proprie donationis requisitus præsentem in prohibitorio, ut donans privetur bonis vel iuribus quæstis & propriis, Unde efficiatur pauperior suumque diminuat patrimonium; Et eis converteri donatarius denouo acquirat id quod non habebat, atque ditione efficiatur, suumque patrimonio auguet.

Et quamvis ut *ed. disc. 160. n. 16.* ac etiam *disc. 26. f. 2. & disc. 146. ed. tit. 22.* de occidente agendi de fundis aliquis prohibitus, quæ in dictum data effent, de stricta 7 juris cenlura vir non faciat fuos iuri domini ipsos fructus; Attamen eorum loco cedunt uerba dotalis restituenda, quoniam deducta locis principaliter percutient calum exequionis, quia nempe sequitur de facto traditione, Vir pariter de facto fructus percepit, atque confimplicet, five cum eius patrimonio confuderit; Conventus autem ad restituendum repellat auctorem per exceptionem dolii, vel circuitus inanis, id est, verificare causus vere deparmentis ac diminutionis eius, quod jam obtinebat; Secus autem in presenti, quod illos non perceperebat; Et fortius quoniam verificabatur oppositum, id est, verabamur in terminis longe clarioribus, atque in ca-

su minus dubitabili, dum neque ipsi fructus identificabuntur, puta quia inexacti deberentur per depositarium montium, sed exacti positi erant in banco plures enunciati camporis Greppi, sub nomine, & ad creditum ipsarum fororum, cum quorum patrimonio iam commixti sed confusi fuerant, iuxta ponderationes de quibus *disc. 8. de benef. ac etiam hoc tit.* in proposito depositi regularis plures.

Atque hinc sequi dicebam, quod aliud vir non habetur nisi quandam speciem facultatis acquirendi, quatenus vellere acquirere, five actionem petendi à muliere damnæ, & interterre quatenus illam exercere vellere, ut ea mediante acquisitionem, & per consequens quod ista dicenda non effet vera, & proprius donation ut supra, sed potius abstensio ab acquirendo, seu remissio juris querendi, que non subiecta illis solemitatibus, quibus subiecta vera alienatio, vel donation ex deductis apud Buratt. *dec. 333.* ac etiam *disc. 1. de alien. & contratu.* probis. *n. 122.* ubi in terminis fortioribus alienationem bonorum Ecclesiæ,

Et licet, ubi proceditur per viam condonationis, vel renunciationis translative, non autem extinctive, five abstantive, id habeat speciem donationis, atque per necessarium antecedens præsupponat agitionem vel acquisitionem in sua fide *sob tit. de renunc. plures*, & alibi; Attamen ita dicta acquisitione intellectus & instantanea quæ ad hunc effectum non habetur in consideratione *dec. 507.* Putet *lib. 2.* in dictis fortioribus terminis alienationem bonorum ecclesiæ, atque advertitur *codem d. 1. de alien. num. 124.*

Aliqua ponderatione quoque dignum esse dicebam silentium viri, quod vivens nunquam contradixerit, sed cum eam dictum volute obserbit, Non quidem ad effectum revulsandi actum alias invalidum ut supra, sed effectum arguentem eis voluntatem; atque convincendam hanc hereditatem nimirum, subtiliter scrupulose contra verisimilium voluntatem defuncti iuxta ea quæ plures *cod. tit. de alien. & contratu.* probis. animadvertisunt in proposito mulieris, quæ vivens nunquam conquisita fit, Impugnat vero fit per heredem, cum revera ista videbatur nimirum subtilis impugnatione habens speciem judicium.

Et magis in specie remissionis hujusmodi interculuriorum donationum etiam implicite & præsumpte habetur *ed. tit. de doce. disc. 155. & disc. 161. n. 51. & alibi.* Puta juxta unam opinionem per mortem, non petendo in vita, five per diuturnam acqüescientiam, aut per receptionem fortis atque protestationem, cum similibus; Mulier igitur magis ubi accedit expressa hujus voluntatis declaratio, cum semper majoris ponderis & operationis sit expessum, & clarum, quam fictum & præsumptum.

Motivabatur ex parte impugnantium donationem, quod ubi etiam non intraret statutum, adhuc tamen intraret prohibitionis que refutat a jure communis super donationem inter conuges, dum a viri nullum desuper præstutum fuerat jurementum, per quod istud obstatulum remaneat sublatum, quodque non posset usus faciat iure donatoris, contra statutum, cum se sequatur traditio ex clausula generali *cassans &c.* contenta in ultimo testamento, cum quo idem vir obserbat, atque in hoc motu magis quam in alio statutum fundamentali constitutebatur. Verum illud mihi nullum faciebat impressionem, ipsisque levius, ac minoris ponderis videbatur quam dictum, non sufficit iusta quæstis & propria donationis requisitus præsentem in prohibitorio, ut donans privetur bonis vel iuribus quæstis & propriis, Unde efficiatur pauperior suumque diminuat patrimonium; Et eis converteri donatarius denouo acquirat id quod non habebat, atque ditione efficiatur, suumque patrimonio auguet.

Et quamvis ut *ed. disc. 160. n. 16.* ac etiam *disc. 26. f. 2. & disc. 146. ed. tit. 22.* de occidente agendi de fundis aliquis prohibitus, quæ in dictum data effent, de stricta 8 juris cenlura vir non faciat fuos iuri domini ipsos fructus; Attamen eorum loco cedunt uerba dotalis restituenda, quoniam deducta locis principaliter percutient calum exequionis, quia nempe sequitur de facto traditione, Vir pariter de facto fructus percepit, atque confimplicet, five cum eius patrimonio confuderit; Conventus autem ad restituendum repellat auctorem per exceptionem dolii, vel circuitus inanis, id est, verificare causus vere deparmentis ac diminutionis eius, quod jam obtinebat; Secus autem in presenti, quod illos non perceperebat; Et fortius quoniam verificabatur oppositum, id est, verabamur in terminis longe clarioribus, atque in ca-

su minus dubitabili, dum neque ipsi fructus identificabuntur, puta quia inexacti deberentur per depositarium montium, sed exacti positi erant in banco plures enunciati camporis Greppi, sub nomine, & ad creditum ipsarum fororum, cum quorum patrimonio jam commixti sed confusi fuerant, iuxta ponderationes de quibus *disc. 8. de benef. ac etiam hoc tit.* in proposito depositi regularis plures.

Atque his statibus, quodque facile fuit cum honesta concordia controversiam terminare non assumpsi formiter examen articuliculam clausulam generalis *cassans &c.* apponit foris in testamens, sufficeret absole alia probatio fatim administrativa animi ad revocandam donationem factam coniugij, ut properet dici valeat, quod illa eadem voluntate uiget ad obitum non perveraverit, vel potius conservato declaratio animi specialis; Quatenus vero ad hunc punctum pertinet, adhuc occasio non dedit illum formi-